

Till regeringen
(Socialdepartementet)

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2014-2016

Datum 2013-02-20
Dok.bet. PID126501
Version 1.1
Dnr/Ref. VER 2013-6

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2014 – 2016

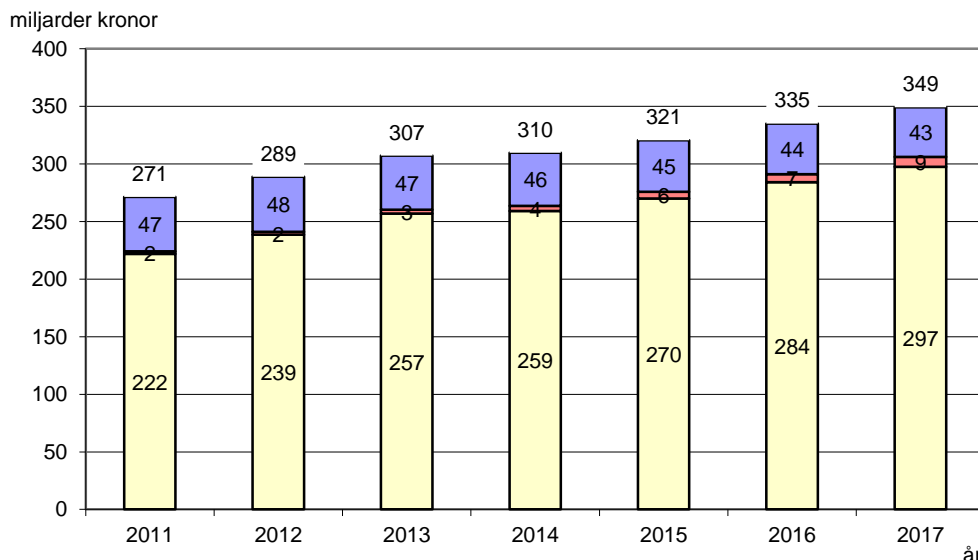
Pensionsmyndigheten överlämnar härmed budgetunderlag avseende perioden 2014 – 2016. Budgetunderlaget består av förslag till finansiering av Pensionsmyndighetens verksamhet, anslag som finansierar olika pensionsförmåner inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde samt finansiering av ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Budgetunderlaget innefattar även prognoser för 2013 – 2017.

Sammanfattning

Utgifter för pensioner och pensionsrelaterade förmåner som Pensionsmyndigheten svarar för beräknas uppgå till 310 miljarder kronor 2014. Det motsvarar över 8 procent av bruttonationalprodukten (BNP). Förvaltningens kostnader beräknas samma år uppgå till 1,384 miljarder kronor, vilket utgör 0,4 % av utgifterna för pensioner.

Utgifter för pensioner

I diagrammet nedan redovisas utgiftsutvecklingen från 2011-2017.

De totala utgifterna förväntas öka under prognosperioden, från 271 miljarder kronor år 2011 till 349 miljarder kronor år 2017. Utgifterna ökar som en följd av fler ålderspensionärer och att pensionerna ökar nominellt. Antalet ålderspensionärer beräknas öka från drygt 1,9 miljoner år 2011 till 2,2 miljoner år 2017.

Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag minskade något från 2009 till 2010 och minskningen fortsatte 2011. Under 2012 ökade andelen 61-åringar med tidigt uttag. Det är möjligt att vi nu ser ett trendbrott för tidigt uttag men det är än så länge mycket osäkert.

Från de antaganden som gjorts avseende balansindex beräknas följande förändringar för inkomstpensionerna (och tilläggspensionerna efter 65 år):

Förändring av inkomstpensioner, procent

	2013	2014	2015	2016	2017
Januari-prognos	+4,1	-1,4	+0,4	+2,3	+2,9
Februari-prognos	+4,1	-2,2	+1,4	+2,8	+2,4

Frånsett år 2014 prognostiseras inkomstpensionen att öka nominellt för varje år under prognosperioden.

Minskningen av prognosen för följsamhetsindexeringen för år 2014 jämfört med föregående anslagsuppföljning beror på att prognosen för inkomstindex har sänkts. Detta beror att utfallet för genomsnittsinkomsten för 2011 blev lägre jämfört med tidigare prognos. Inkomstindex påverkar balansindex som också har sänkts för 2014. För efterföljande år har prognosen för följsamhetsindexeringen höjts. Detta beror främst på en lägre pensionsskuld på grund av sänkningen av inkomstindex, att balanstalet (preliminärt) blev något högre för 2014 än vad som beräknades tidigare och att prognosen för AP-fondens fondkapital har höjts.

Andelen 65–66-åringar med bostadstillägg eller garantipension har minskat under senare år. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg eller garantipension. Långsiktigt minskar därför antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg eller garantipension. Sänkningen av inkomstpensionen 2010 och 2011 medförde dock kortsiktigt att antalet med bostadstillägg eller garantipension ökade något.

Verksamhetens kostnader

Vi har tidigare haft inriktningen att vi ska hantera vår strategiska inriktning, och samtidigt säkerställa våra uppdrag, inom de ekonomiska ramar som regeringen satt upp. Framför oss ser vi nu, utöver att hantera vårt befintliga uppdrag, ett antal områden som kräver insatser och resurser utöver de som vi tidigare planerat. I budgetunderlaget 2014-2016 beskriver vi därför våra tillkommande uppgifter och begär därmed också ytterligare medel utöver de som regeringen tidigare aviserat.

Skillnaden som alltid uppstår i fördelningen mellan finansieringskällorna mellan beräkningar inför beslut om tilldelning och faktiskt kostnadsutfall mot de olika finansieringskällorna skapar problem med de inbördes proportionerna mellan finansieringskällorna inom den totala förvaltningskostnaden. Den nuvarande processen, styrd av regelverk, för att beräkna, begära och besluta om medelstillelningen och de inbördes proportionerna, till att utfallet slutligen blir känt, sträcker sig över två år. Problemen blir tydligast när förskjutningen sker mer än beräknat mot anslaget.

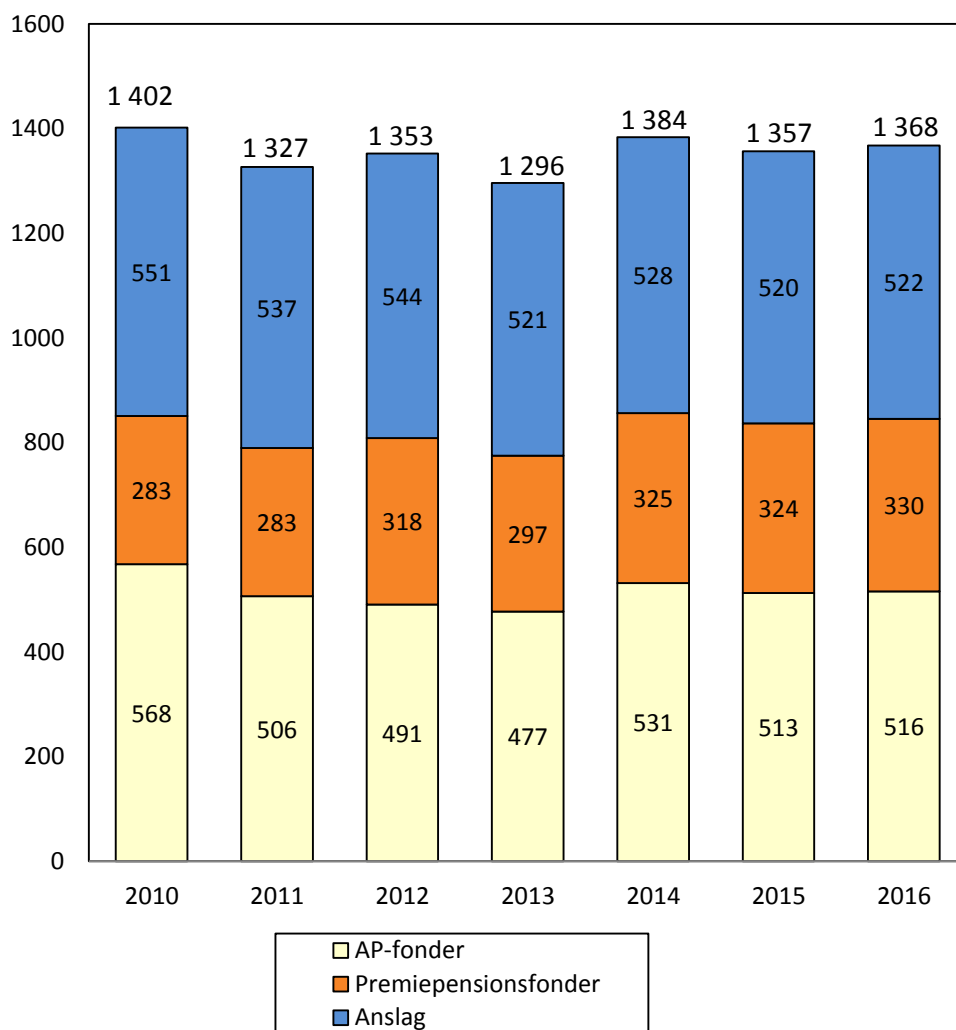
Denna förskjutning mellan medelstillelning och utfall har bidragit till våra svårigheter med anslagsfinansieringen och vi avser att under 2013 bedriva ett arbete med att se över vår modell för fördelning av kostnader mellan finansieringskällorna och då pröva alternativa lösningar för att i förlängningen få en modell som är mindre känslig för verksamhetens naturliga svängningar.

Sammanfattningsvis har budgetunderlaget följande inriktning:

- Vi hanterar våra befintliga uppdrag och driver verksamheten framåt i enlighet med vår strategiska inriktning
- I våra kostnadsberäkningar har vi tagit höjd för tillkommande uppgifter under perioden inom områdena
 - Helhetsinformation om pensionen
 - Konsumentuppdraget
 - Rester från myndighetsbildningen

Nedanstående diagram visar utvecklingen av förvaltningskostnaderna åren 2010 till 2017.

Miljoner kronor

Av diagrammet framgår att de totala nettokostnaderna mot finansieringskällorna 2012 uppgick till 1 353 miljoner kronor. Efter en höjning av kostnadsnivån till följd av tillkommande uppgifter från 2014 ses en långsiktig sänkning av förvaltningskostnaderna finansierade via anslag och AP-fonder medan kostnaderna som belastar premiepensionssystemet ökar. Sammantaget beräknas de totala förvaltningskostnaderna ligga relativt fast under perioden.

Hemställan

Pensionsmyndigheten föreslår:

Utgifter för pensioner samt förvaltningskostnader

att medel för pensioner och pensionsrelaterade förmåner samt för verksamhetens genomförande år 2014-2016 anvisas i enlighet med sammanställningen på nästkommande sida.

Krediter och låneram

- räntekontokredit på 1 357 miljoner kronor 2014
- låneram för investeringar om 200 miljoner kronor samt
- kredit för fondhandeln på 9 000 miljoner kronor

Avgifter

att efterlevandepensionsavgiften sänks från och med år 2014 till 0,90 procent.

Tabellen nedan visar beräknat anslagsbehov för samtliga anslag som Pensionsmyndigheten disponerar.

Beräknat anslagsbehov för finansiering av Pensionsmyndighetens förvaltning samt för pensioner och pensionsrelaterade förmåner år 2014–2017.

Beloppen är uttryckta i löpande priser, 1000-tal kronor

	Pensions- myndighetens förslag till anslag 2014	Prognos 2015	Prognos 2016	Prognos 2017
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom				
1:1	Garantipension till ålderspension	17 019 849	15 991 900	15 441 600
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	13 262 092	12 677 700	12 275 500
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	8 279 900	8 060 500	7 795 300
1:4	Äldreförsörjningsstöd	648 300	682 400	713 600
2:1	Pensionsmyndigheten	536 761	540 400	555 700
	Summa	39 746 902	37 952 900	36 781 700
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn				
1:5	Barnpension och efterlevandestöd	900 361	856 900	867 500
1:7	Pensionsrätt för barnår	6 812 510	6 514 831	6 835 055
	Summa	7 712 871	7 371 731	7 702 555
	Totalt	47 459 773	45 324 631	44 484 255
			44 484 255	43 867 465

Samverkan mellan Pensionsmyndigheten och de berörda fackliga organisationerna har skett.

Budgetunderlaget har beslutats av Pensionsmyndighetens styrelse den 19 februari 2013. Deltagare har varit ordförande Bo Könberg, vice ordförande Kerstin Wigzell samt ledamöterna Joachim Berner, Thomas Rolén, Tomas Landeström, Pär Nygren och generaldirektör Katrin Westling Palm.

Dessutom har chefen för juridikavdelningen Thomas Norling, chefen för ledningsstaben Annika Sundén samt Johan Söderberg varit närvarande, den senare som föredragande.

Katrin Westling Palm

Johan Söderberg

Sändlista

- Ekonomistyrningsverket
- Finansdepartementet
- Riksdagens utredningstjänst
- Riksrevisionen
- Statskontoret

Innehåll

Utgångspunkter	11
Ärendevolymer	11
Omvärld	12
Ekonomiska förutsättningar	13
Effekthemtagningar	15
Inriktning för budgetunderlaget 2014-2016	16
Vår strategiska inriktning	16
Säkra målen	16
Automatisering	17
Säkra kompetensförsörjningen	17
Offensivt arbete med förenklingar	17
Information – Helhet och konsumentvägledning.....	17
Samverkan.....	18
Försäkringskassan	18
Servicekontoren	19
E-tjänster	19
Verksamhets- och kontrollfilosofi	20
Inriktningens konsekvenser för Pensionsmyndighetens ekonomi	21
Att nå väsentligt fler med en pensionsprognos	21
Pin-kod till alla som inte redan är registrerade på Min Pension	21
Prognos per telefon	21
Ökad marknadsföring.....	22
Konsumentperspektivet	22
Kostnader att hänföra till myndighetsbildningen.....	22
Förvaltningskostnader och investeringsbehov	25
Förvaltningskostnader	25
Kostnader för lokaler.....	25
Finansiering av förvaltningskostnaderna	26
Anslagsbehov	26
Anslagskredit på ramanslag	27
Förslag till låneram (7 kap 1 § budgetlagen)	27
Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (7 kap 4 § budgetlagen)	28
Särskild kredit för fondhandel (7 kap 6 § budgetlagen).....	29
Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiepensionsfonderna	30
Kostnader för administration av inkomst- och tilläggspension (AP- fonderna).....	30
Kostnader för administration av premiepension.....	30
Kostnader för myndigheter som ersätts från AP-fonderna och Premiepensionsfonderna	31
Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning	32
Inledning	32
Principer för Pensionsmyndighetens förslag till anslagsbelopp 2014	32
Prognosunderlag	32
Kontaktpersoner	33
Prognoser för inkomstindex och balanstal	34

Följsamhetsindexering m.m.	39
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	41
1:1 Garantipension till ålderspension.....	41
Ändamål	41
Antaganden.....	41
Analys av 2012.....	41
Analys av 2013–2017	43
Känslighetsanalys	44
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna.....	45
Ändamål	45
Antaganden.....	46
Analys av 2012.....	46
Analys av 2013–2017	46
Känslighetsanalys	47
Finansieringsutveckling.....	47
Förslag	48
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	49
Ändamål	49
Antaganden.....	49
Analys av 2012.....	49
Medelbelopp.....	50
Analys av 2013–2017	50
Medelbelopp.....	51
Känslighetsanalys	51
1:4 Äldreförsörjningsstöd	53
Ändamål	53
Antaganden.....	53
Analys av 2012.....	53
Medelbelopp.....	54
Analys av 2013–2017	54
Medelbelopp.....	55
Känslighetsanalys	56
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	57
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	57
Ändamål	57
Antaganden.....	57
Analys av 2012.....	57
Analys av 2013–2017	58
Känslighetsanalys	58
1:7 Pensionsrätt för barnår.....	59
Ändamål	59
Antaganden.....	59
Analys av 2012.....	59
Analys av 2013–2017	59
Känslighetsanalys	60
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	61
Inkomstpensionssystemet.....	61
Ändamål	61

Pensionsmyndigheten anser	62
Analys av 2012	62
Premiepensionssystemet	63
Ändamål	63
Analys av 2012	64
Prognos för inkomstgrundad ålderspension	65
Antaganden	65
Analys av 2013–2017	65
Känslighetsanalys	68
AP-fondernas inkomster och utgifter	70
Övriga pensioner	72
Frivillig pension	72
Sjömanspension	72

Bilaga 1 Sammanfattande tabeller över anslagsuppföljningen

Bilaga 2 Utgifter inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde

Bilaga 3 Månadsredovisning av prognoser för 2013

Bilaga 4 Jämförelse med den prognos som lämnades i januari 2013

Utgångspunkter

I den senaste budgetpropositionen skriver regeringen att Pensionsmyndigheten lyckats väl med att bygga upp verksamheten men att det återstår ett par utmaningar att hantera. Handläggningen av bostadstillägg och återkrav och arbetet med att följa åtgärdsplanerna för dessa processer kommer att vara i fortsatt fokus för regeringen. Regeringen har för avsikt att fortsätta diskussionerna med Pensionsmyndigheten om ytterligare regelförenklingar och samtidigt innebär regelförenklingar att myndigheten behöver se över sin kontrollstruktur. Regeringen avser att fortsatt följa utvecklingen av Pensionsmyndighetens kontrollarbete.

Som i tidigare budgetunderlag utgår vi från vårt uppdrag där ett av målen beskrivs som att administrationen av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader till nytta för pensionärer och pensionssparare. Ett annat mål är att informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den.

Vi är medvetna om att omvärlden förändras och att det kommer nya krav och förväntningar från pensionssparare, pensionärer och uppdragsgivare. Vi behöver därför förstå och följa pensioner och produkter på marknaden, jobba proaktivt med regelförslag och verksamhetsutveckling och vara kravställare mot branschen. Vi behöver inte bara bli bättre på att informera om hela pensionen och ge vägledning utan vi behöver också stärka vårt konsumentperspektiv för att som oberoende aktör stå på pensionsspararnas och pensionärernas sida.

I inriktningen för vårt kontrollarbete är utgångspunkten att de flesta vill göra rätt för sig och att vi ska åtgärda felen utifrån vad de beror på. Vi bygger därför kunskap och fakta om felen och dess orsaker.

För bedömningen av kvaliteten i förmånshandläggningen har en modell arbetats fram under året. Modellen innebär ett strukturerat sätt att samla in information om kvalitetsbrister och åtgärder, att bedöma kontrollmetoder samt att värdera och analysera materialet men modellen innefattar för närvarande inte kundupplevd kvalitet.

Den framtida verksamheten på Pensionsmyndigheten medför att kompetensen som behövs framöver skiljer sig delvis från den som finns idag. Det kommer att finnas behov av både breddad och fördjupad kompetens hos medarbetare inom verksamheten vad gäller sakfrågor. Även behov av generell handläggningskompetens samt kommunikativ kompetens i många olika former kommer att finnas. Arbetssätt och processer förändras kontinuerligt. Pensionsmyndigheten har i sin ”Strategi för kompetensförsörjning” slagit fast att man ska identifiera interna karriärvägar och möjligheter till utveckling för sina medarbetare.

Ärendevolymer

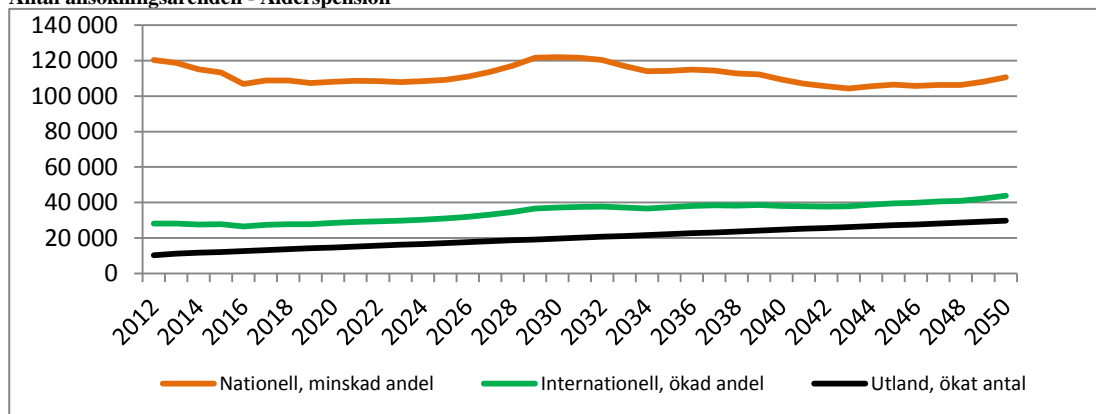
Antalet ansökningsärenden i två av processerna för ålderspension (nationella¹ och internationella²) antas förändras i enlighet med befolkningsutvecklingen i SCB:s prognoser. Vid fördelningen av ärendena mellan processerna utgår framskrivningen från att antalet i processen internationell ökar med 0,25 procentenheter och antalet i processen nationell minskar med 0,25 procentenheter per år. I processen utland³ antas att antalet ärenden kommer att öka med 500 per år. Diagrammet nedan visar resultatet av dessa framskrivningar.

¹ Bott och arbetat enbart i Sverige

² Har bott/arbetat utomlands

³ Är utlandsbosatt

Antal ansökningsärenden - Ålderspension

Förskjutningen av ärendetyper mellan processerna medför att andelen mer resurskrävande⁴ ärenden ökar över tiden. Sammantaget bedöms dock de prognostiserade ärendevolymer inte påverka omfattningen av ålderspensionshandläggningen nämnvärt under budgetperioden.

Beräkningarna av ärendevolymer inom bostadstillägget visar att antalet ärenden är relativt konstant under perioden 2014-2016 eftersom den kraftiga nedgången i ärendemängden till följd av möjligheten att nu fatta tillsvidarebeslut sker innevarande år. Vi går nu från att handlägga fortsättningsansökningar till en snabbare och mer maskinell hantering, där medarbetarna i större utsträckning arbetar med att förebygga fel samt att kvalitetssäkra och kontrollera i efterhand vilket vi kommer att redovisa enligt särskilda uppdrag från regeringen.

Omvärld

Under 2012 presenterade Statskontoret och Försäkringskassan varsin utredning om servicesamverkan där det konstateras att servicekontor i stor utsträckning efterfrågas av medborgarna och att detta behov inte kommer att kunna hanteras i någon annan kanal inom de närmaste åren. Totalt ökade antalet besökare vid servicekontoren under 2012. Vi behöver löpande analysera kundernas behov för att kunna anpassa kundmötet och optimera kontorsnätet i kombination med tekniska lösningar så att vi levererar så hög service som möjligt på ett kostnadseffektivt sätt. Detta nås genom att vidareutveckla den servicesamverkan som vi har idag tillsammans med Försäkringskassan och Skatteverket.

Det omfattande ”utredningspaket” inom ramen för pensionsöverenskommelsen innefattande buffertkapitalutredningen, pensionsåldersutredningen och översynen av premiepensionen kan komma att påverka vår verksamhet och vårt utvecklingsbehov framöver, men de förvaltningsekonomiska konsekvenserna går i dagsläget inte att skatta.

Regeringen har uppdragit åt Pensionsmyndigheten att göra en fördjupad analys av två av de alternativ som redovisades i Pensionsmyndighetens rapport den 1 mars 2012, *Utvärdering av vissa beräkningsregler i ålderspensionssystemet*. De alternativ som ska analyseras ytterligare är möjligheterna att minska överkompensationen vid positiv balansering, och att motverka negativa effekter av eftersläpningen i inkomstindex.

Om resultatet av ovanstående utredningarna leder till större behov av verksamhetsutveckling hos oss avser vi att återkomma till regeringen i frågan om utökade förvaltningsmedel.

⁴ Beräkningarna av garantipensionen kompliceras för personer som bott eller arbetat utomlands.

Ekonomiska förutsättningar

I den prognos som vi lämnade till regeringen i januari gjordes en jämförelse mellan de medel som angivits i budgetpropositionen för 2013 (BP13) och vår utgiftsprognos. Det var då lätt att få uppfattningen att vår medelstillgång framöver är god, se tabellen nedan.

Tabell 1. Jämförelse totala förvaltningskostnader. Beloppen anges i löpande priser.

	2013	2014	2015	2016
BP13	1 325 848	1 350 284	1 365 817	1 384 469
Vår januariprognos	1 296 083	1 318 832	1 337 095	1 374 408
”Överskott”	29 765	31 452	28 722	10 061

Den faktiska begränsningen av våra tillgängliga medel sätts dock av den andel av vår finansiering som utgörs av förvaltningsanslaget. Ser man till enbart anslagsdelen och jämför BP13 med vår januariprognos ser det ut enligt följande.

Tabell 2. Jämförelse förvaltningsanslag. Beloppen anges i löpande priser.

	2013	2014	2015	2016
BP13	521 591	530 266	538 993	539 059
Vår januariprognos	524 914	532 161	537 821	551 366
Över-/underskott	-3 323	-1 895	1 172	-12 307

Av tabellerna ovan följer att vår förvaltningskostnad behöver hållas ned på grund av anslagsandelen ”slår i taket” och att de totala medlen för verksamheten då inte kan nyttjas.

Förvaltningsanslagets andel av de totala förvaltningskostnaderna har de inledande åren uppgått till cirka 40 procent. De naturliga svängningarna i vår verksamhet, som till exempel kan komma av tillfälliga insatser inom något område, gör att proportionerna för belastningen mot de olika finansieringskällorna ständigt varierar. Under 2012 har utfallet mot anslaget tidvis uppgått till närmare 41 procent av de totala kostnaderna och inför bokslutet 2012 rådde därför in i det sista osäkerhet⁵ om huruvida budgetutfallet 2012 skulle medföra ett anslagsöverskridande eller anslagssparande.

Denna ovisshet medförde en mycket restriktiv och återhållsam verksamhetsplanering och budgetering 2013. För 2013 har vi i budgetarbetet fördelat budgetmedel till avdelningar och staber på totalt cirka 1 296 miljoner kronor.

Vilken verksamhet ryms då inom våra ekonomiska förutsättningar för 2014-2016?

Utifrån budgetnivån för 2013 antog vi i januariprognosen att verksamheten bedrivs med motsvarande kostnadsnivå framöver med följande avvikelser:

- Det generella effektiviseringskrav som åligger statliga myndigheter medför att vi prognostiserar en årlig minskning av personalkostnaderna med 5 miljoner kronor. Effektiviseringar till följd av effekthemtagningar som eventuellt överstiger denna ”nettominskning” kan användas till utveckling och förskjutning av resurser från handläggningen till exempelvis informationsuppdraget.

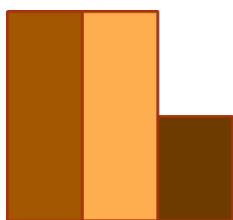
⁵ En enprocentig förskjutning av proportionerna medför att drygt 13 miljoner kronor byter finansieringskälla.

- Drift- och förvaltningskostnader ökar med 10 miljoner kronor per år till följd av bland annat våra utvecklingsinsatser.
- Våra kostnaderna för Försäkringskassans avskrivningar av de IT-system som de hanterar åt oss fortsätter att minska 2014 och 2015 med 10 respektive 20 miljoner kronor, för att därefter stabiliseras från 2016.
- Egna utvecklingsinsatser medför att våra egna avskrivningskostnader för immateriella anläggningstillgångar ökar under perioden.

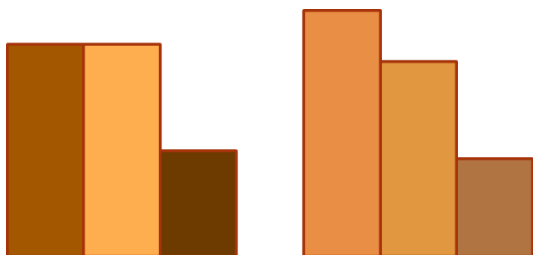
Till uppgifterna som lämnades i januariprognosen läggs i beräkningarna i detta budgetunderlag en viss utvidgning av inriktningen för vår verksamhet den kommande perioden. De tillkommande uppgifter med tillhörande kostnadsökningar som detta medför beskrivs i avsnittet *Inriktning för budgetunderlaget 2014-2016* längre fram.

Skillnaden som alltid uppstår i fördelningen mellan finansieringskällorna mellan beräkningar inför beslut om tilldelning och faktiskt kostnadsutfall mot de olika finansieringskällorna skapar problem med de inbördes proportionerna mellan finansieringskällorna inom den totala förvaltningskostnaden. Den nuvarande processen, styrd av regelverk, för att beräkna, begära och besluta om medelstillelningen och de inbördes proportionerna, till att utfallet slutligen blir känt, sträcker sig över två år. Problemen blir tydligast när förskjutningen sker mer än beräknat mot anslaget. Detta kan illustreras genom följande beskrivning av att ”baka en kaka”.

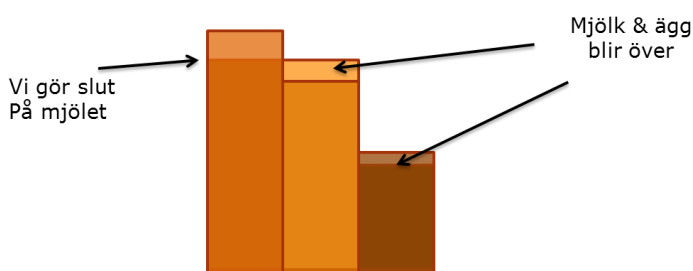
Som förutsättning för kakkaket har vi innehållet i skafferiet, våra *tillgängliga medel*. Av bilden nedan framgår att vi har mjöl och mjölk i ungefär lika stora proportioner och så ägg, dvs. *förvaltningsanslag, AP-fondsmedel och medel från premiepensionssystemet*.

Så jämför vi innehållet i skafferiet med receptet, *verksamhetsplanen*. Att vi har just så här mycket i skafferiet beror på att vi inte kunde receptet utantill när vi var och handlade – *hemställde om medel för verksamheten*. Nu ser vi att vi inte har tillräckligt med mjöl för att baka kakan i receptet.

Den kritiska ingrediensen i vår kaka är mjölet, *förvaltningsanslaget*. Eftersom vi vill ha så mycket kaka som möjligt så tömmer vi mjölpåsen och anpassar receptet efter det. Resultatet blir en kaka som är lite mindre än vad som var avsikten med vårt recept.

Ovan beskriva förskjutning mellan medelstilldelning och utfall har bidragit till våra svårigheter med anslagsfinansieringen och vi avser att under 2013 bedriva ett arbete med att se över vår modell för fördelning av kostnader mellan finansieringskällorna och då pröva alternativa lösningar för att i förlängningen få en modell som är mindre känslig för verksamhetens naturliga svängningar.

Effekthemtagningar

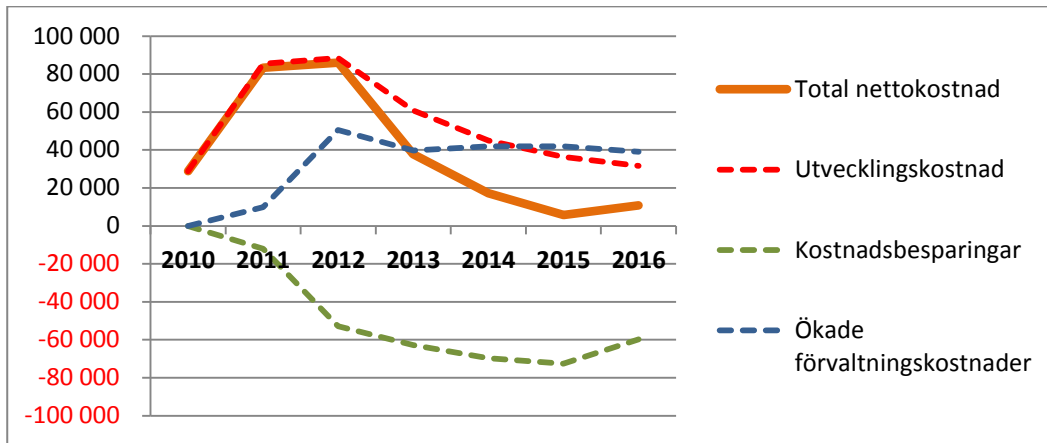
Vi hade inledningsvis svårt att få igång vårt utvecklingsarbete och tillhörande effekthemtagningar. Genom ett särskilt program för effektivare utvecklingsverksamhet har vi rättat till bristerna i vår utvecklingsförmåga. Utvecklingsverksamheten bedrivs nu i god fart och effekthemtagningar har börjat komma, om än senare än vad vi inledningsvis trodde.

Här redovisas en nyttovärdering av de strategiska projekt vi bedrivit sedan myndighetsstarten och fram till 2016. Redovisningen omfattar utvecklingskostnad, kostnadsbesparing samt ökade förvaltningskostnader, samtliga med en kalkylhorisont på 5 år. Viktigt att notera är att alla nyttor inte beräknats i pengar. Flera projekt lägger grunden för fortsatt utvecklingsarbete där en kostnadsbesparing kan komma i senare steg. Värdering i kronor och ören har heller inte gjorts för så kallade svårkvantifierbara intäkter. Exempel på sådan är flytten av datahallen som gav ökad säkerhet med paralleldrift och högre grad av katastrofberedskap. Andra är ökad kundnytta och bättre kvalitet.

I tabell och diagram nedan kan man utläsa att den samlade kostnaden för de strategiska projekten överstiger kostnadsbesparingarna vilket i sig inte behöver betyda något negativt i vår typ av verksamhet. Ser man enbart till projektens effekter efter driftstart, det vill säga exkluderat utvecklingskostnaden, kan man på raden *Möjlig budgetneddragning* se en beräknad effekthemtagning år för år. Av raden följer att vi efter en trög inledning, nu 2013 möjliggjort kostnadsminskningar, vilka ju avspeglar sig i 2013 års lägre budgetnivå. Den nedåtgående trenden för kostnadsminskningarna åren därefter betyder inte automatiskt att kommande projekt har mindre planerade kostnadsbesparingar. Förklaringen ligger snarare i att planeringen av strategiska projekt åren efter 2014 i alla delar inte är så långt kommen att kostnads- och intäktskalkyler är framtagna.

Tabell 3. Kostnads-/intäktskalkyl strategiska projekt. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total utvecklingskostnad per år	28 788	85 437	88 385	60 838	44 895	36 272	31 586
Kostnadsbesparingar	0	-12 000	-52 886	-62 783	-69 699	-72 484	-59 823
Ökade förvaltningskostnader	0	9 849	50 548	39 796	41 940	41 985	39 020
Effekter efter driftsstart	0	-2 151	-2 338	-22 987	-27 759	-30 499	-20 803
Total nettokostnad	28 788	83 286	86 047	37 851	17 136	5 773	10 783
Möjlig budgetneddragning		-2 151	-187	-20 649	-4 772	-2 740	9 696

I budgetunderlaget gör vi bedömningen att effekthemtagningar som medför kostnadsbesparingar under perioden 2012-2014 bör kunna uppgå till omkring 5 miljoner kronor per år.

Inriktning för budgetunderlaget 2014-2016

Vår strategiska inriktning

Liksom tidigare år har ett arbete kring strategiskt planering bedrivits under året. En process som gått från den strategiska inriktning som styrelsen drog upp i våras via våra strategiska dagar i slutet av maj, till fastställandet av Pensionsmyndighetens strategiska plan för 2013 och tills vidare den 11 juni.

Den strategiska inriktningen sammanfattas i följande punkter:

- Övergripande inriktning – Säkra målen Alltid rätt, Alltid i tid samt Kostnadseffektiv verksamhet
- Automatisering för en effektivare verksamhet
- Säkra kompetensförsörjningen för att möta vårt förändringsbehov
- Offensivt arbete med förenklingar i arbetssätt, regelverk, interna rutiner och informationshämtning
- Målgrupps- och individanpassad information utifrån pensionärer och pensionssparares behov
- Outsourcing och samverkan med Försäkringskassan och andra där det passar vår verksamhet
- Utökade e-tjänster

Säkra målen

Målen Alltid rätt, Alltid i tid och Kostnadseffektiv verksamhet bedöms som basen för verksamheten och ska alltid vara i fokus, det vill säga att vi ständigt strävar mot en snabb och korrekt handläggning till en så låg kostnad som möjligt. Detta är områden där vi aldrig blir färdiga utan vi måste alltid sträva efter att bli bättre. Det är också viktigt att inte bedöma dessa mål var för sig utan att alltid göra en gemensam bedömning utifrån alla tre målen för att se hur vi lyckas.

Automatisering

Vi skapar inre effektivitet genom att standardisera och automatisera handläggning av i första hand rutinartade moment med stora volymer, både avseende ärendeflöden och informationsinhämtning. En ökad automatiseringsgrad ger positiva effekter avseende handläggning och kostnadseffektivitet och skapar utrymme för att kunna satsa mer på att i första hand utveckla information och kundmöte. Vi vill också genom bland annat automatiserad informationsinhämtning bygga bort möjligheter att göra fel och därigenom både höja kvaliteten och förkorta den totala handläggningstiden

Säkra kompetensförsörjningen

Pensionsmyndigheten står inför nya utmaningar och förändringar avseende roller och arbetssätt genom ökad automatisering av handlägningsprocesserna, vår inriktning för kontrollarbetet och ett mer tydligt uttalat konsumentperspektiv.

I avdelningars och stabers arbete med att realisera den strategiska planen måste man då hantera den kompetensbreddning/kompetensväxling som behöver ske.

Kompetensbreddningen avser inte bara våra pensionsförmåner utan även exempelvis tjänstepensionsområdet och vår nya roll inom konsumentinformation.

Sammantaget innebär det att vi på ett systematiskt och medvetet sätt måste planera för kompetensbreddning och kompetensför djupning. Som ett led i att samordna och strukturera vårt behov av kompetensutvecklingsinsatser har arbetet med att etablera en kompetensakademi påbörjats och ett systemstöd för att underlätta lärande i olika former har upphandlats och anpassats till Pensionsmyndighetens behov. Syftet med att inrätta en kompetensakademi är att skapa en tydlig struktur och att på ett systematiskt sätt kunna säkerställa att vi har ett enhetligt och kostnadseffektivt angreppssätt vad gäller kompetensutveckling. Att säkerställa att det är myndighetens behov som styr kompetensutvecklingsinsatserna är av största vikt för att vi ska kunna genomföra vårt uppdrag på bästa möjliga sätt gentemot våra kunder och uppdragsgivare.

Offensivt arbete med förenklingar

Erfarenheterna hittills av vårt förenklararbete är att effekterna många gånger är svåra att förutspå och därmed inte heller uppnås. Detta kan delvis förklaras med att de regelverk vi är satta att administrera i grunden är mycket komplicerade.

Pensionsmyndigheten kommer att fortsätta arbetet med att föreslå förenklingar i lagstiftning och externa regelverk. Större vikt kommer att läggas på att bli bättre på att effektivisera arbetssätt och tillämpning av såväl interna som externa regelverk. Vårt fokus kommer att ligga på områden där vi har stor möjlighet att påverka eller själva rå över. Vi tror att när det gäller det interna perspektivet finns det fortsatta utvecklingsområden för att förenkla såväl administrationen som för pensionärer och pensionssparare.

Information – Helhet och konsumentvägledning

Till våra kärnuppdrag hör att informera om hela pensionen och ambitionen är att pensionären och pensionsspararen får den information de behöver, varken mer eller mindre. För att lyckas med detta arbetar vi utifrån ett individuellt perspektiv med vår information.

Vi tar nu också en mera aktiv roll för att stärka pensionärers och pensionssparares ställning som konsument inom pensionsområdet. Det innebär att vi utökar vår omvärldsbevakning avseende pensioner och pensionsrelaterat sparande, är aktiva när det gäller förslag till regelförändringar, tar en opinionsbildande roll och erbjuder mer konkret vägledning i de frågor som ställs från pensionärer och pensionssparare.

Pensionssparare och pensionärer kommer främst att märka detta genom att vi objektivt informerar och vägleder inom pensionsområdet, tar en plats i den allmänna debatten för att reda ut oklarheter kring pension samt anmäler och påtalar mindre bra upplägg och produkter.

Vi stärker pensionsspararnas och pensionärernas ställning som konsumenter genom att:

- Följa pensionsprodukter och pensionsrelaterade produkter på marknaden så att vi kan bevaka pensionssparares och pensionärens intressen i pensionsfrågor och signalera konsekvenser för pensionsspararen eller pensionären.
- I samverkan med andra konsumentskyddande organisationer bidra till att varna för olämpliga produkter/tjänster och aktörer.
- Arbeta proaktivt med lagförslag eller andra förslag på åtgärder.
- Samverka med tillsynsinstanserna och andra konsumentskyddande organisationer och signalera när vi får information om negativa effekter för konsumenterna.
- Finnas nära pensionsspararna och pensionärerna och ge tydlig vägledning om hela pensionen
- Samverka med andra informationsgivare för att ta fram den informationen som pensionsspararna och pensionärerna behöver i sina beslut som konsumenter inom pensionsområdet.
- Arbeta aktivt med att beskriva risker och konsekvenser av förvalen inom pensionen ur ett konsumentperspektiv.

Pensionsmyndigheten anser att den informerande och konsumentvägledande rollen tydligt framgår under målen i regleringsbrevet för 2012. Däremot kan den nya delen av rollen, att stärka pensionssparares och pensionärens ställning som konsumenter, inte direkt tolkas in i den instruktion som myndigheten har idag. Pensionsmyndigheten ser därför att ett sådant uppdrag behöver formuleras i myndighetens instruktion.

Samverkan

Försäkringskassan

Idag finns ett utvecklat samarbete med Försäkringskassan, som ska fortsätta och förbättras i de delar som passar vår verksamhet. Under 2012 har en myndighetsgemensam grupp på de båda generaldirektörernas uppdrag tagit fram ett underlag för diskussion om alternativa vägval när det gäller framtida samverkan. En förstudie, Försäkringskassan kärnsystem (FKK), har därefter utrett verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser för båda myndigheterna avseende alternativen att ha kvar eller att ta hem det IT-stöd till Pensionsmyndigheten som idag levereras av Försäkringskassan, att Pensionsmyndigheten utvecklar nytt stöd i egen regi eller att myndigheten köper tjänsten från annan aktör än Försäkringskassan.

Förutom kundmötes- och handläggningssystem samt produkt- och förmånssystem har förstudien identifierat ett stort antal informationsförsörjande system som också är centrala för Pensionsmyndighetens kärnverksamhet. Det finns en rad beroenden åt båda håll mellan de pensionsrelaterade systemen och de informationsförsörjande systemen, där de senare används av båda myndigheterna. För sina ärendehanterings-, produkt- och förmånssystem behöver Pensionsmyndigheten ha full kontroll över information, regler och processer. För de informationsförsörjande systemen är minimikravet att det finns en tydlig förändringsrutin som inkluderar kommunikation med Pensionsmyndigheten och säkerställer att myndigheten inte får oönskad påverkan på handläggning och beslut på

grund av ändringar i till exempel innehåll eller format på den information som levereras från dessa system.

De stora förmånssystemen hanterar stabila förmåner som har en hög grad av verksamhetskomplexitet. Förmånerna behöver utvecklas främst genom förenkling av regelverk och processer. En rak hemtagning av dessa förmånssystem skulle, bland annat på grund av de många beroendena till andra system hos Försäkringskassan, ge kostnader för båda myndigheterna som förstudien bedömer inte står i proportion till affärsnyttan. En hemtagning skulle också innebära högre krav på IT-miljön hos Pensionsmyndigheten vilket innebär ökade kostnader där det idag finns skalfördelar i gemensamma tekniska plattformar. Det skulle även ställa högre krav på kompetenser samt verksamhetsmässig beredskap för att kunna möta ett sådant åtagande.

En separering av teknisk och applikatorisk drift skulle ge Pensionsmyndigheten ökad (enklare) kontroll över framtida utveckling men samtidigt kvarstår beroenden till andra informationsförsörjande system som behöver administreras, vilket gör det i princip jämförbart med att flytta över system i befintligt skick. Genom en gemensam drift och förvaltning kan man också samutnyttja kringliggande infrastrukturella komponenter såsom testmiljöer, övervakning, säkerhet osv. Dagens samutnyttjande ger även ekonomiska fördelar för Försäkringskassan som vid en separering skulle få betydligt ökade driftkostnader.

Myndigheterna ser över möjligheten att upprätta ett partnerskapsavtal och arbeta med en strategisk gruppering som aktivt tar fram och följer upp möjliga scenarier över tid och lämpliga nivåer för samverkan för olika scenarier. Sammantaget ses således ett fortsatt samarbete kring IT-stödet under överskådlig tid och ett fördjupat och mer strategiskt samarbete mellan myndigheterna i syfte att bli effektivare.

Servicekontoren

Servicekontoren möjliggör en plattform och mötesplats där pensionssparare och pensionärer på ett naturligt sätt interagerar med statsförvaltningen vid sina livshändelser, när de till exempel skaffar barn eller startar eget företag. Det ger oss förutsättningar att ge värdefull information vid rätt tidpunkt. Utan servicekontoren begränsas möjligheterna att nå kundgrupper med proaktiv information. Det finns även ett värde i att servicekontorsnätets exponering kommunicerar en förvaltning som bryr sig, vilket påverkar förtroendet i positiv riktning.

Idag är det främst pensionärer som kommer in på servicekontoren men vi har en inriktning om att finnas nära konsumenten och att ge vägledning om sparande inför och under pensionstiden. Vi vill vara det självklara valet för information inom pensionsområdet, det ska vara lätt att få kontakt med oss och vi har bra verktyg som ger pensionärer och pensionssparare det stöd de behöver i beslut inför och under pensionen. Det skapar trygghet för pensionären och pensionsspararen att vi finns tillgängliga för frågor om hela pensionen vilket servicekontoren ger oss möjlighet att vara.

Sammantaget vill vi att servicekontorsnätet utvecklas för att bättre motsvara kontaktbehoven ur ett livshändelseperspektiv. Detta kräver myndighetsgemensam utveckling av livshändelsebaserade tjänster som är logiska för pensionssparare och pensionärer. Utvecklingen måste göras med utgångspunkt i myndigheternas samlade kanalutbud, inte endast servicekontor.

E-tjänster

Genom att utveckla e-tjänster i linje med vår kund- och kanalstrategi kan vi väsentligt öka det värdeskapande kundmötet och den enskilde pensionären eller pensionsspararen

kan få den information som behövs för att kunna fatta beslut om sin pension. Bra e-tjänster med hög användning kan även leda till höjd kvalitet och minskade kostnader.

Verksamhets- och kontrollfilosofi

I samband med strategiska dagarna i maj 2012 beslutade Pensionsmyndigheten även om en kontrollfilosofi, en kontrollfilosofi om mera än bara kontroll. Filosofin bygger på en strävan att det ska bli rätt från början. Det förutsätter framgångsrikt arbete med förenklingar, med service och information, bemötande som bygger förtroende, arbete med normer, en förenklad och automatiserad handlägningsprocess samt ett systemiserat arbete med kontroll som skapar preventiva effekter. Begreppet ”filosofi” markerar att det handlar om vårt sätt att tänka och hur vi ser på pensionärer och pensionssparare. För att markera att filosofin inte bara avser kontroll utan främst en strävan att förebygga och minimera felen, så kallar vi den ”verksamhets- och kontrollfilosofin”.

Pensionsmyndighetens sätt att arbeta förändras. Vi går från ett arbetssätt där en handläggare tittar på och bedömer varje ärende, till ett mer automatiserat sätt att jobba där fler uppgifter tas in från källan. Det innebär att vi förebygger fel och besvårar kunden i minsta möjliga utsträckning. Vi går från att handlägga varje ärende manuellt till en snabbare och mer maskinell hantering, där medarbetarna i större utsträckning arbetar med att förebygga fel samt att kvalitetssäkra och kontrollera i efterhand.

Att arbeta med att förebygga fel har fler fördelar än att felen blir färre. Aktiviteterna tolkas oftast som positiva då de gör livet enklare för kunderna, vilket i sin tur leder till högre förtroende för myndigheten. Det förtroendet stärker viljan att göra rätt. En annan fördel med minskade oavsiktliga fel är att mera arbetstid kan ägnas åt att upptäcka och rätta avsiktliga fel.

En myndighet som vill bli framgångsrik när det gäller att bekämpa såväl oavsiktliga som avsiktliga fel måste göra det enklare att göra rätt samt vara bra på att hjälpa enskilda medborgare för att vinna förtroende och därmed ökad viljan att göra rätt. Man måste också arbeta med att förstärka rätt normer, både i servicen, informationen och kontrollverksamheten.

Bemötandet spelar stor roll för upplevelsen av rättvisa och förtroende för myndigheten, vilket i sin tur är avgörande för viljan att göra rätt. Det sätt vi bemöter pensionärer och pensionssparare på beror i sin tur på vår bild av dem. Har vi bilden av att de flesta vill fuska, så kommer vårt bemötande att påverkas av det. Har vi bilden att en stor majoritet vill göra rätt och att fusk enbart är undantag, så leder det till ett annat bemötande. Hur vi ser på de vi är till för är alltså viktigt för vår förmåga att sköta vår verksamhet. Därför är det viktigt att vi har fakta på hur felen ser ut, att vi kommunicerar det i vår verksamhet, samt att vi känner till hur vårt bemötande påverkar viljan att göra rätt.

De nya reglerna om bostadstillägg tills vidare började gälla den 1 november 2012. I direktivet till projektet bostadstillägg tills vidare (BTV-projektet) har vi sagt att arbetet ska präglas av den verksamhets- och kontrollfilosofi som beskrivits ovan. Inom processen bostadstillägg ska vi alltså direkt börja tillämpa filosofin. De nya efterkontrollerna ställer krav på att vi får fram fakta om felen och dess orsaker, för att kunna välja ut vilka fel vi ska rikta in våra kontroller emot. BTV-projektet blir alltså inte bara ett sätt att genomföra de nya reglerna, utan också ett sätt att införa verksamhets- och kontrollstrategin.

Inriktningens konsekvenser för Pensionsmyndighetens ekonomi

Vi har tidigare haft inriktningen att vi ska hantera vår strategiska inriktning, och samtidigt säkerställa våra uppdrag, inom de ekonomiska ramar som regeringen satt upp.

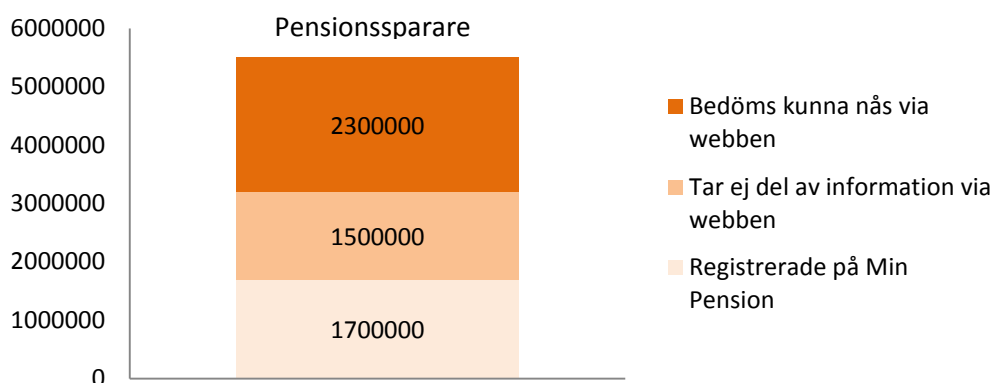
Framför oss ser vi nu, utöver att hantera vårt befintliga uppdrag, ett antal områden som kräver insatser och resurser utöver de som vi tidigare planerat. I budgetunderlaget 2014-2016 beskriver vi därför våra tillkommande uppgifter och begär därmed också ytterligare medel utöver de som regeringen tidigare aviserat. Dessa ytterligare medel är medräknade i de beräkningar vi gjort i avsnittet *Förvaltningskostnader och investeringsbehov* från sidan 23 och framåt.

Föreslagna områden för utökat medelsäskande i budgetunderlaget är:

Att nå väsentligt fler med en pensionsprognos

En grundförutsättning för att få en överblick över sin individuella pension, vad som påverkar pensionen och vad man själv kan göra för att påverka sin pension, är att göra en prognos för hela pensionen. Därför är det en viktig inriktning i Pensionsmyndighetens informationsuppdrag att få människor att göra en prognos för att förstå sin pension.

Av 5,5 miljoner pensionssparare är 1,7 miljoner redan registrerade på Min Pension. Resterande 3,8 miljoner når vi i nuläget inte med individuell information om hela pensionen. Av dessa beräknas 1,5 miljoner inte kunna ta del av information via webben, för dessa personer måste uppsökande verksamhet ske genom andra kanaler. De 2,3 miljoner som återstår kan nås via webben med budskap och verktyg som ger vägledning utifrån pensionsspararens förutsättningar.

Nedanstående aktiviteter är kompletterande och för maximal effekt bör man genomföra alla tre.

Pin-kod till alla som inte redan är registrerade på Min Pension

Ett sätt att öka möjligheten att de 3,8 miljoner personerna tar till sig helhetsinformationen som finns på Min Pension vore att skicka ut en PIN-kod till dem. På så sätt skulle man undanröja en viktig "tröskel" och förhoppningsvis öka intresset för pensionen. Kostnaden beräknas uppgå till cirka 4,70 kronor per utskickad kod. Summa **17,86 miljoner kronor**, som engångssumma under 2014. Av kostnaden belastar 1,786 miljoner kronor anslaget.

Prognos per telefon

Pensionsmyndigheten skulle också kunna erbjuda prognos per telefon för de som inte kan eller vill använda datorer. Det förutsätter på samma sätt tillgång till en PIN-kod.

Pensionsmyndighetens grova uppskattning är att man skulle kunna nå cirka 80 000 individer med en prognos i den uppringande verksamheten årligen inom ramen för befintliga resurser. Det bygger dels på att söka upp personer, dels på att ge prognos i befintliga kundmöten. Med en utökning av resurserna skulle fler kunna nås.

Uppskattningsvis kan 200 extra personer under ett år nå cirka 1 miljon individer med helhetsprognos med en utökning av ramen med **40 miljoner kronor** årligen varav 4 miljoner belastar anslaget. Dock kräver detta ökade lokalytor och extra arbetsplatser vilket inte är inräknat i underlaget, ett alternativ är att outsourca delar av verksamheten eller fördela genomförandet under ett antal år.

Ökad marknadsföring

Med en budget på minst 20 miljoner kronor om året kan en massiv marknadsföring av prognos, ge cirka 250 000 till 300 000 nya registrerade per år på Min Pension. Kampanjen 2012, med en budget på 8,5 miljoner kronor, bidrog till att antalet nyregistrerade användare hos Min Pension ökade med 150 000 i jämförelse med samma period under 2011. Den webbkampanjplats som utvecklades för att förkorta vägen till prognosen besöktes av cirka 200 000 användare. **Förstärkning med 20 miljoner kronor per år i minst tre års tid.** Två av dessa miljoner utgörs då av anslagsmedel.

Konsumentperspektivet

Trots ovanstående satsningar för att fler ska ta del av sin pensionsprognos så bedömer Pensionsmyndigheten att det krävs andra åtgärder för att nå vissa grupper med information eller på annat sätt stödja dem som konsumenter inom pensionsområdet. Det finns vissa grupper som inte har intresse eller kunskap för att ta till sig pensionsinformation eller en pensionsprognos. Det finns även ett antal val inom pensionsområdet där stöd efterfrågas och det finns de som inte vill göra val och som behöver få information om innebörden av att inte välja. Olika livshändelser som att arbeta deltid påverkar pensionen och den enskilde pensionsspararen behöver få information om påverkan i just sin livshändelse. Exempel på grupper kan vara företagare, invandrare, branscher utan tjänstepension, de som arbetat del av arbetslivet utomlands, unga kvinnor med flera. Det kräver riktade informationsinsatser till olika grupper i form av riktade utskick, sociala medier, web, informationsträffar, servicekontor, media med mera. **Förstärkning med 10 miljoner kronor per år** (anslag 1 mkr), **i minst tre års tid** enligt följande.

- Förstärkning med fyra informatörer inklusive medel för uppsökande verksamhet på arbetsplatser etc., 4 miljoner kronor.
- Sprida information med riktade utskick, sociala medier, andras webbplatser, vidareinformatörer, mässor och informationsträffar till specifika grupper, 4 miljoner kronor.
- Ökad information och marknadsföring i riktad media till specifika målgrupper 2 miljoner kronor.

Kostnader att hänföra till myndighetsbildningen

Pensionsmyndighetsutredningen (PMU) gjorde bedömningen att det inte fanns tid att inledningsvis bygga en optimal lösning för Pensionsmyndighetens utbetalningar. Sedan myndighetsstarten har därför utbetalningarna gjorts i enlighet med den så kallade ”Plan-B”, helt integrerat med Försäkringskassans egna utbetalningar. Från 2015 finns tvingande regelverk om en separering av myndigheternas respektive statliga fordringar som hanteras inom utbetalningsprocessen. I en förstudie har konstaterats att denna hantering inte kan åstadkommas utan att myndigheternas utbetalningsflöden separeras. Denna restaktivitet från PMU håller nu därför på att åtgärdas i och med att

Pensionsmyndighetens utbetalningsflöden renodlas inom ramen för att Försäkringskassan även fortsättningsvis ska verkställa utbetalningarna. Total utvecklingskostnad är beräknad till cirka 70 miljoner kronor varav vi tar vår andel av avskrivningskostnaderna under 5 år efter driftsättningen. Kostnaderna beräknas till knappt 6 miljoner kronor årligen 2016-2020, varav 2,3 miljoner utgörs av anslag.

Sammantaget innebär den föreslagna inriktningen att beräkningarna i budgetunderlaget medfört att tidigare prognoser höjs i storleksordningen med vad som anges i tabellen nedan.

Tabell 4. Tillkommande kostnader i budgetunderlaget. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2014	2015	2016
Nå fler med prognos:			
PIN-kod till alla	17 860	0	0
Prognos per telefon	40 000	40 000	40 000
Ökad marknadsföring	20 000	20 000	20 000
Konsumentuppdraget:			
Informatörer	4 000	4 000	4 000
Info och marknadsföring	6 000	6 000	6 000
Myndighetsdelning:			
Delad utbetalning	0	0	5 900
Totalt	87 860	70 000	75 900

För respektive kostnadsslag innebär de nya beräkningarna en ökad budgetnivå enligt följande.

Tabell 5. Tillkommande per kostnadsslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2014	2015	2016
Intäkter			
Personalkostnader	4 000	4 000	4 000
Lokalkostnader			
Övriga driftskostnader	83 860	66 000	66 000
Samarbete med Försäkringskassan			5 900
Lokala Servicekontor			
Avskrivningar och räntor			
Totalt	87 860	70 000	75 900

De centrala informationsinsatser som vi bedriver kring exempelvis orange kuvertet och i arbetet kring Min Pension belastar enligt vår kostnadsfördelningsmodell de olika finansieringskällorna anslaget, AP-fonderna och premiepensionssystemet med 10, 65 respektive 30 procent. Detta är en tänkbar fördelning även för de aktiviteter som här föreslås kring helhetsinformation om pensioner. Kostnader för utbetalningar belastar enligt samma modell anslaget, AP-fonderna och premiepensionssystemet med 36, 38 och 26 procent

Utifrån denna kostnadsfördelning beräknar vi att cirka 10 procent av föreslagna kostnadsökningar utgörs av anslagsmedel, se följande tabell.

Tabell 6. Tillkommande per finansieringskälla. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

tkr	2014	2015	2016
Förvaltningsanslag	8 786	7 000	9 142
AP-fonderna	57 109	45 500	47 707
Premiepensionsfonderna	21 965	17 500	19 052
Totalt	87 860	70 000	75 900

I enlighet med vad som beskrivits i detta avsnitt ger vi sammanfattningsvis budgetunderlaget följande inriktning:

- Vi hanterar våra befintliga uppdrag och driver verksamheten framåt i enlighet med vår strategiska inriktning
- I våra kostnadsberäkningar har vi tagit höjd för tillkommande uppgifter under perioden inom områdena
 - Helhetsinformation om pensionen
 - Konsumentuppdraget
 - Rester från myndighetsbildningen

Förvaltningskostnader och investeringsbehov

Förvaltningskostnader

Tabellen visar Pensionsmyndighetens kostnader för förvaltning inklusive kostnader för samarbetet med Försäkringskassan.

Tabell 7. Förvaltningskostnader*. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2012	2013	2014	2015	2016
	Budget	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Intäkter	-4 010	-6 749	-5 270	-5 270	-5 270	-5 270
Personalkostnader	551 236	544 973	564 802	563 802	558 802	553 802
Lokalkostnader	46 380	43 176	48 654	49 654	50 654	50 654
Övriga driftskostnader	294 344	308 631	254 300	348 160	340 300	345 300
Samarbete med Försäkringskassan	373 876	353 805	319 524	306 524	286 524	292 424
Lokala Servicekontor	45 000	47 286	46 000	46 000	46 000	46 000
Avskrivningar och räntor	67 760	63 410	68 073	75 073	80 073	85 073
Totalt	1 374 586	1 354 532	1 296 083	1 383 943	1 357 083	1 367 983

*Kostnader exklusive räntor för uppbyggnaden av premiepensionssystemet m.m.

Tabellen visar att förvaltningskostnaderna långsiktigt ligger på en relativt fast nivå. Detta trots de tillkommande uppgifter som vi föreslår i inriktningen i detta budgetunderlag.

Av mer betydande förändringar som rör större kostnadsposter märks övriga driftkostnader, där bland annat IT-kostnaderna ingår. Dessa ökar successivt under budgetperioden. Den automatisering av verksamheten som bedrivs bland annat inom våra strategiska projekt leder till ökade drift- & förvaltningskostnader inom IT-området. Dessutom ingår merparten av våra föreslagna satsningar i detta kostnadsslag.

En kostnadspost som minskar kraftigt är samarbetet med Försäkringskassan. Orsaken är främst att kostnaderna för avskrivningar minskar då de stora IT-systemen vi har hos Försäkringskassan blir helt avskrivna under perioden. Vi gör bedömningen att kostnaderna för samarbetet planar ut från 2016 och därefter ligger på en relativt fast nivå med nuvarande omfattning av samarbetsöverenskommelsen.

Kostnader för lokaler

Som framgår av tabellen är lokalkostnader en relativt liten kostnadspost som bedöms ligga relativt fast under perioden.

Tabell 8. Kostnader för lokaler. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

Kostnad	2012	2013	2014	2015	2016
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Hyseskontrakt	43 176	48 654	49 654	50 654	50 654
Totalt	43 176	48 654	49 654	50 654	50 654

De långtidskontrakt som Pensionsmyndigheten tecknat eller övertagit i samband med myndighetsstarten börjar löpa ut under slutet av 2014 och ses nu över. Rådande konjunktur- och marknadsläge avseende lokaler påverkar utgången likväl som att vi ges vi möjlighet att se över och ta ställning till aktuellt behov av lokalytor. Vi återkommer med konsekvenserna av nya kontrakt i kommande budgetunderlag.

Finansiering av förvaltningskostnaderna

Förvaltningen vid Pensionsmyndigheten finansieras i huvudsak genom anslag, avgifter från Första – Fjärde AP-fonderna och avgifter från Premiepensionsfonderna. En mindre del av verksamheten finansieras från övriga fonder och övriga avgiftsintäkter.

Tabellen nedan avser den del av anslag och avgiftsinkomster som ska täcka Pensionsmyndighetens egna löpande förvaltningskostnader inklusive kostnader för tjänster tillhandahållna av Försäkringskassan och utgör därmed Pensionsmyndighetens förslag till finansiering åren 2014-2016 i 2013 års prisnivå. Amorteringar och räntor på skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ingår inte här utan framgår av tabell 15.

Tabell 9. Finansiering av förvaltningskostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Anslag					
Förvaltningsanslag	544 157	521 223	527 502	520 148	522 415
Avgiftsinkomster					
AP-fonderna	490 602	477 491	531 401	512 616	515 818
Premiepensionsfonderna	317 892	292 098	319 769	319 048	324 480
Övriga inkomster					
Administration för fondförvaltare m.m.	1 758	2 500	2 500	2 500	2 500
Administrativ service (minpension.se)	1 828	2 001	2 001	2 001	2 001
Övrigt	3 163	769	769	769	769
Summa	1 359 400	1 296 083	1 383 943	1 357 083	1 367 983

För att se hur vårt förslag till finansiering i detta budgetunderlag står sig i förhållande till de nivåer som regeringen tidigare aviserat (BP13) redovisas detta i nedanstående tabell, då i löpande priser.

Tabell 10. Jämförelse totala förvaltningskostnader. Beloppen anges i löpande priser.

	2014			2015			2016		
	Prognos	BP13	Underskott	Prognos	BP13	Underskott	Prognos	BP13	Underskott
Finansiering av förvaltningskostnader	1 408 234	1 350 284	-57 950	1 409 815	1 365 817	-43 998	1 455 144	1 384 469	-70 675
Förvaltningsanslag	536 761	530 266	-6 495	540 360	538 993	-1 367	555 701	539 059	-16 642
AP-fonderna	540 729	517 356	-23 373	532 535	517 865	-14 670	548 683	528 550	-20 133
Premiepensionsfonderna	330 745	302 662	-28 083	336 921	308 959	-27 962	350 760	316 860	-33 900

Av tabellen framgår en viss underfinansiering.

Anslagsbehov

Förvaltningsanslaget ska täcka den del av administrationen som avser de anslagsfinansierade förmånerna, i huvudsak garantipension, bostadstillägg och efterlevandepensioner.

Tabell 11. Förvaltningsanslag - Beräknat behov. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
	Beslutat	Beslutat	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Förvaltningsanslag	544 157	521 223	527 502	520 148	522 415
Summa	544 157	521 223	527 502	520 148	522 415

I tabellen nedan görs en jämförelse mellan vårt beräknade behov av förvaltningsanslag åren 2014-2016 och regeringens beräkningar i BP13.

Tabell 12. Förvaltningsanslag - Beräknat behov. Beloppen anges i löpande priser.

	2014	2015	2016
Anslag (beslutat/BP13)	530 266	538 993	539 059
Beräknat behov	536 761	540 360	555 701
Över/underskott	-6 495	-1 367	-16 642

Av tabellen framgår bland annat att Pensionsmyndighetens behov av anslag 2014 uppgår till cirka 537 miljoner kronor i löpande priser. Beloppet överstiger med knappt 6,5 miljoner kronor regeringens beräkningar i den senaste budgetpropositionen. Även de efterföljande åren ses i beräkningarna en viss underfinansiering.

Anslagskredit på ramanslag

Pensionsmyndigheten ska lämna förslag till anslagskreditens storlek under de år budgetunderlaget avser. Vi föreslår en årlig anslagskredit motsvarande 3 % av förslaget förvaltningsanslag.

Tabell 13. Förslag till anslagskredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Anslagskredit (3 %)	15 831	15 648	15 825	15 604	15 672
Summa	15 831	15 648	15 825	15 604	15 672

Förslag till låneram (7 kap 1 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens bedriver en IT-intensiv verksamhet och avsätter årligen en ram för strategiskt utvecklingsarbete, under 2013 cirka 75 miljoner kronor. Vi bedömer att ungefär hälften används för att bygga immateriella tillgångar, och därmed lånefinansieras, och resterande avser utveckling som kostnadsförs direkt. Inom ramen för nyupplåningar 2013 och framåt ryms investeringen i immateriella tillgångar främst avseende olika ärendehanteringssystem och system för information via webben. Bland de större utvecklingsinsatserna märks vårt program för förbättrad ärendehantering (PFÄ) som sträcker sig fram till 2016 och där de beräknade investeringarna på Pensionsmyndigheten uppgår till omkring 80 miljoner kronor.

Beträffande investeringarna i materiella anläggningstillgångar beräknas dessa 2013 bestå av:

- Lokalförbättringar och inventarier, investering 6,6 miljoner kronor
- Datorer m.m., 8,7 miljoner kronor
- Licenser, 5,1 miljoner kronor

Vi gör bedömningen att vi kommer att ha ungefär motsvarande behov av nyupplåning för investeringar i immateriella och materiella anläggningstillgångar under perioden 2014-2016 som 2013.

Inom ramen för E-delegationens arbete svarar Pensionsmyndigheten för framtagandet av bland annat ett *Ställföreträdarregister*. Vi avser att lånefinansiera utvecklingsinsatsen och därefter avgiftsbelägga övriga nyttjare/intressenter i enlighet

med avgiftsförordningen. Vi bedömer att detta ryms inom föreslagna låneramar och formerna för avgiftsuttag utreds för närvarande.

Tabell 14. Förslag till låneram. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
IB lån i RGK	146 300	122 630	136 833	154 333	164 333
Beräknad nyupplåning för investeringar					
Immateriella anläggningstillgångar	29 079	49 020	52 500	45 000	45 000
Materiella anläggningstillgångar	6 083	20 183	20 000	20 000	20 000
Beräknad amortering	58 832	55 000	55 000	55 000	55 000
UB lån i RGK	122 630	136 833	154 333	164 333	174 333
Beslutad/föreslagen låneram	215 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Beräknad ränteutgift	2 084	2 595	2 912	3 187	3 387
Ränteantagande för nyupplåning		2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

Utöver våra egna investeringar i IT-stöd finns i samarbetet med Försäkringskassan en utvecklingsram uppgående till cirka 40 miljoner kronor årligen för utvecklingsarbete inom Försäkringskassan. Detta utvecklingsarbete avser nästan enbart systemutveckling som resulterar i immateriella tillgångar. Dessa tillgångar, inklusive tillhörande lån finns hos Försäkringskassan.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (7 kap 4 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens räntekontokredit är avsedd för såväl skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet som kreditutrymme för förvaltningskostnader.

För förvaltningskostnaderna rör det dels medel från förvaltningsanslaget och från AP-fonderna som tillförs räntekontot med en tolfedel varje månad och dels medel från Premiépensionsfonderna som tillförs räntekontot i samband med avgiftsuttaget i maj varje år.

För förvaltningsanslag och AP-fondsmedel gör vi bedömningen att det behövs en räntekontokredit som uppgår till 10 procent av medlen. Dessa delar av krediten används endast vid behov.

För att finansiera premiepensionsdelen av förvaltningskostnaderna⁶ fram till dess att avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton i maj månad behövs kredit motsvarande 5 månaders förvaltningskostnad för premiepensionen.

Förvaltningskostnader som finansieras via premiepensionssystemet ökar belastningen av den ackumulerade räntekontokrediten med knappt 25 miljoner kronor månatligen fram till den månad då det faktiska avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton.

Utöver krediten avseende medlen för förvaltningskostnader belastas krediten löpande med skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet fram till dess att skulden är återbetald.

Skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ska amorteras på ett rättvist sätt mellan generationerna och vara återbetald 2018. Som underlag för detta finns en modell där beräknade avgifter matchar kostnader och amorteringar. Storleken på de årliga amorteringarna är främst beroende på värdet på pensionsspararnas tillgångar.

⁶ Administrationskostnad, räntor på skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet samt ersättning till andra myndigheter för administrationskostnader.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden framgår av följande tabell.

Tabell 15. Förslag till räntekontokredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
		Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Premiepensionssystemet, skuld för uppbyggnad (IB)	1 023 535	1 137 503	1 020 591	904 938	765 930
Premiepensionssystemet, administrationskostnad		123 904	135 433	135 133	137 396
Premiepensionssystemet, räntor		6 639	5 610	4 516	3 273
Premiepensionssystemet, ersättning till andra myndigheter		24 765	24 799	24 799	24 799
Anslag, administrationskostnad		0	52 750	52 015	52 241
AP-fonder, administrationskostnad		0	53 140	51 262	51 582
Beräknat maximalt nyttjande av räntekontokredit		1 292 811	1 292 323	1 172 662	1 035 220
Beslutad/föreslagen* räntekontokredit	1 252 683	1 295 000	1 356 939	1 231 295	1 086 981

*Föreslagen räntekontokredit utgörs av beräknat maximalt utnyttjande ökat med 5 procent

Per den 31 december 2012 har en översyn av fördelningen mellan finansieringskällorna premiepensionsverksamheten och övrig verksamhet gjorts. Den visade att en justering krävdes för att få en rättvis fördelning av räntekontokrediten. Resultatet blev att en högre andel av krediten tillhör premiepensionsverksamheten och ett överskott avseende övrig verksamhet. I tabellen ovan framgår detta av att den ingående balansen avseende skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ökat mellan 2012 och 2013 och att prognosen för kreditnyttjande avseende övrig verksamhet beräknats till noll 2013.

Särskild kredit för fondhandel (7 kap 6 § budgetlagen)

För att klara likviditetsbehovet i fondhandeln behövs en särskild kredit. Bedömningen för 2014 är att krediten ska ligga kvar på 2013 års nivå, det vill säga 9 000 miljoner kronor.

Under 2012 har krediten som mest utnyttjats under en enskild dag med cirka 4 435 miljoner kronor (2012-07-04).

Behovet av den särskilda krediten är beroende av antalet fondbyten, pensionsspararnas behållning och i vilka fonder som handel sker. Användningen av kreditramen har ökat successivt över åren med en toppnotering under 2011 då krediten en enskild dag nyttjades med 7 225 miljoner kronor strax före möjligheten för förvaltningsbolag att göra automatiska massfondbyten stoppades. Även om förvaltningsbolagens möjlighet att genomföra många samtidiga fondbyten för sina kunder stoppats kan fortfarande stor belastning av krediten komma att förekomma till exempel vid osäkerhet på finansmarknaden.

Sammantaget har vi i dagsläget inte tillräcklig kunskap för att föreslå en ändrad nivå på den särskilda krediten. Vi kommer dock under våren utvärdera behovet av framtida kreditbehov och därefter återkomma med besked om krediten kan ändras och förhoppningsvis sänkas.

Tabell 16. Särskild kredit för fondhandel. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Särskild kredit	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000
Summa	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000

Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiépensionsfonderna

Enligt socialförsäkringsbalken ska kostnaderna för förvaltningen av inkomstpension och tilläggspension finansieras inom försäkringen för dessa förmåner. Kostnaderna för skötsel av premiépensionssystemet ska täckas genom avgifter som dras från pensionspararnas premiépensionskonton.

I instruktionen för Pensionsmyndigheten anges att Pensionsmyndigheten varje år ska lämna en samlad redogörelse och en framställan om ersättning för administrationen av inkomstpension, tilläggspension och premiépension. Redogörelsen ska innefatta de kostnader som berörda myndigheter har haft för administrationen av ålderspensionssystemet. Berörda myndigheter är Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Pensionsmyndigheten lämnar en samlad redogörelse dels i budgetunderlaget och dels i den framställan som lämnas till regeringen senast den 15 maj årligen.

Kostnader för administration av inkomst- och tilläggspension (AP-fonderna) Beträffande Pensionsmyndigheten så avser uppgifterna i tabellen nedan beräknade kostnader avseende administrationen. För Pensionsmyndighetens del regleras avgiftsuttaget mot kostnadsutfallet med två års förskjutning.

Tabell 17. Kostnader AP-fonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	490 602	477 491	531 401	512 616	515 818
Skatteverket	370 139	371 641	371 892	371 892	371 892
Kronofogdemyndigheten	10 376	8 755	9 015	9 015	9 015
Summa	871 117	857 887	912 308	893 523	896 725

Kostnader för administration av premiépension

I Pensionsmyndighetens kostnader nedan ingår amortering och ränta avseende skulden för uppbyggnaden av premiépensionssystemet.

Tabell 18. Kostnader premiépensionsfonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	376 686	428 945	451 657	471 665	494 795
Skatteverket	57 834	58 069	58 108	58 108	58 108
Kronofogdemyndigheten	1 622	1 368	1 409	1 409	1 409
Summa	436 142	488 382	511 174	531 181	554 312

Kostnader för myndigheter som ersätts från AP-fonderna och Premiensionsfonderna

Tabell 19. Kostnader myndigheter. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2013 års prisnivå.

	2012	2013	2014	2015	2016
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	867 288	906 436	983 058	984 281	1 010 613
Varav AP-fonderna	490 602	477 491	531 401	512 616	515 818
Varav Premiensionsfonderna	376 686	428 945	451 657	471 665	494 795
Skatteverket	427 973	429 710	430 000	430 000	430 000
Varav AP-fonderna	370 139	371 641	371 892	371 892	371 892
Varav Premiensionsfonderna	57 834	58 069	58 108	58 108	58 108
Kronofogdemyndigheten	11 998	10 123	10 424	10 424	10 424
Varav AP-fonderna	10 376	8 755	9 015	9 015	9 015
Varav Premiensionsfonderna	1 622	1 368	1 409	1 409	1 409

*För 2013 avser beloppen beslutad ersättning från Första-Fjärde AP-fonderna för Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning

Inledning

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2013 ska Pensionsmyndigheten redovisa utgiftsprognoser för 2013 – 2017 i Hermes. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statsbudgeten. De antaganden som ligger till grund för prognoserna ska redovisas. Prognoserna ska lämnas i löpande priser. Följande ska redovisas den 20 februari för sakanslagen:

- ❑ belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad,
- ❑ prognoser för 2013 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensions-systemet vid sidan av statens budget, redovisat totalt samt fördelat per månad,
- ❑ beräkningar av samtliga anslagsnivåer och anslagsposter samt utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2014 – 2017
- ❑ prognoser för balanstalet för 2014 – 2017,
- ❑ prognoser för inkomstindex för 2014 – 2017,
- ❑ förklaring till och analys av utfall i samband med förändringar i prognoser,
- ❑ beskrivningar av eventuella förändringar av prognosmodeller.

I denna del av budgetunderlaget redovisas prognoser för Pensionsmyndighetens sakanslag inom utgiftsområdena 11 och 12 samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Dessutom redovisas prognoser för balanstalet och inkomstindex i ett eget avsnitt.

En sammanfattande tabell över anslagsuppföljningen inkluderande jämförelse med statsbudgeten redovisas i bilaga 1. Utvecklingen av antal förmånstagare, antal utbetalningar och av olika medelbelopp m.m. redovisas i bilaga 2. Månadsfördelade prognoser för år 2013 redovisas i bilaga 3. I bilaga 4 redovisas en jämförelse mellan prognoserna i detta budgetunderlag och de prognoser som lämnades till regeringen i januari 2013.

Principer för Pensionsmyndighetens förslag till anslagsbelopp 2014

Pensionsmyndigheten har i beräkningarna av förslag till anslagsbelopp antagit att inget anslagssparande får föras över mellan åren 2013 och 2014.

Högsta tillåtna anslagskredit för budgetåret 2013 för respektive anslagspost framgår av regleringsbrevet. För de anslagsposter som prognostiseras utnyttja anslagskrediten under 2013 överförs därför ett negativt överföringsbelopp från år 2013 till år 2014. Vid beräkningen av anslagsbehov har vi beaktat ingående överföringsbelopp. Vårt förslag till anslagsbelopp för 2014 är summan av prognostiserad utgift och ingående överföringsbelopp (med omvänt tecken).

Prognosunderlag

Pensionsmyndigheten strävar efter att i alla prognossammanhang utnyttja det mest aktuella dataunderlag som finns tillgängligt och har tillräckligt hög kvalitet. Eftersom en viss eftersläpning föreligger i statistiken innebär detta för föreliggande rapport att material för januari i största möjliga utsträckning har använts. Preliminära ekonomiska uppgifter för januari 2013 har dock inte varit tillgängliga förrän i mitten på februari innevarande år och har därför inte kunnat beaktas i beräkningarna. Det ekonomiska utfallet för år 2012 har beaktats för samtliga anslag.

Hänsyn har tagits till kända regeländringar och lagda propositioner med lagförslag. Däremot har hänsyn inte tagits till av regeringen aviserade regeländringar för vilka lagförslag saknas eftersom det då inte finns underlag för beräkningar.

De makroekonomiska antaganden om löneutveckling, prisbasbelopp med mera som använts i beräkningarna anges i bilaga 2. Dessa antaganden har erhållits från Konjunkturinstitutet (KI) den 19 december 2012. För inkomstindex, inkomstbasbeloppet och balansindex har dock Pensionsmyndigheten gjort egna prognoser. Till beräkningarna har vidare SCB:s befolkningsprognos från år 2012 använts.

En osäker faktor som påverkar utgifterna påtagligt kommande år är balanstalets utveckling. Osäkerheten beror bland annat på svårigheterna att bedöma börsutvecklingen och därmed också hur AP-fonderna kommer att utvecklas. Pensionsmyndigheten väljer därför att presentera tre alternativa beräkningar för balanstalet.

Hur de olika makroekonomiska förutsättningarna påverkar utgifterna redovisas under respektive anslag. Där redovisas även hur förändrade antaganden kan påverka utgiftsprognoserna i olika riktning.

Kontaktpersoner

Anslag	Kontaktperson
Prognoser för inkomstindex och balanstal	Stefan Granbom, Hans Karlsson
11.1:1 Garantipension till ålderspension	Stefan Granbom
11.1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	Hans Karlsson
11.1:3 Bostadstillägg till pensionärer	Stefan Granbom
11.1:4 Äldreförsörjningsstöd	Stefan Granbom
11:2:1 Pensionsmyndigheten	Johan Söderberg
12.1:5 Barnpensioner och efterlevandestöd	Hans Karlsson
12.1:7 Pensionsrätt för barnår	Nils Holmgren
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	Hans Karlsson

Samtliga kan nås på telefon 0771-771 771

Prognoser för inkomstindex och balanstal

Enligt regleringsbrevet avseende Pensionsmyndigheten ska prognoser lämnas för balanstalet och inkomstindex för 2014 – 2017.

Inkomstindex för ett år baseras på de senaste tre årens genomsnittliga realinkomstutveckling samt förändringen av konsumentprisindex mellan juni året innan och juni två år innan. Pensionsgrundande inkomster (PGI) som överstiger 0,423 prisbasbelopp ingår för individer som är mellan 16-64 års ålder.

Inkomstindex för åren 2014-2017 är beräknat utifrån Konjunkturinstitutets prognoser för konsumentprisindex och summa PGI. Pensionsmyndigheten har för dessa år gjort en prognos för antal med PGI och därefter färdigställt prognosen för inkomstindex åren 2014-2017. Den antagandebild som använts till prognoserna finns i bilaga 2.

Inkomstindex år 2012 var 149,32 och år 2013 är inkomstindex 154,84, en ökning med 3,7 procent. Pensionsmyndighetens prognos för inkomstindex redovisas nedan.

Prognos PGI

	Utfall				Prognos				
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Summa PGI (miljarder kronor)	1302	1305	1346	1399	1450	1488	1536	1598	1664
Procentuell utveckling	4,3	0,3	3,1	3,9	3,7	2,6	3,3	4,0	4,1
Antal med PGI (tusental)	5081	4992	5024	5078	5075	5071	5088	5122	5159
Förändring (tusental)	+6	-89	+32	+54	-3	-4	+17	+34	+37
Snittinkomst (tusental kronor)	256	261	268	275	286	293	302	312	323
Procentuell utveckling	4,1	2,1	2,5	2,8	3,7	2,6	2,9	3,3	3,4

Utvecklingen av antalet personer i åldern 16-24 som arbetar och som når över inkomsten på 0,423 prisbasbelopp per år har relativt stor betydelse för antalet med pensionsgrundande inkomst eftersom antalet med pensionsgrundande inkomst för dem som är äldre inte förändras så mycket år från år. Under lågkonjunkturen 2009 sjönk antalet med pensionsgrundande inkomst mellan 16-24 år relativt kraftigt. En viss återgång skedde under 2010 och 2011. År 2011 skedde den största antalsökningen i åldersgruppen 16-24 år. Antalet i den gruppen ökade med 38 000 (70 procent av antalsökningen). Individer i denna åldersgrupp har i regel låga inkomster.

Antalet med PGI beräknas vara relativt oförändrat fram till 2013 för att sedan öka för åren 2014-2016. Konjunkturinstitutet prognostiserar att antalet sysselsatta är relativt oförändrat för åren 2013-2014 för att därefter öka. Antalet med PGI är dock relativt svårt att prognostisera eftersom det är många personer som har inkomster omkring golvet på 0,423 prisbasbelopp. Antalet i befolkningen i åldersgruppen 25-64 beräknas öka relativt kraftigt under åren 2013-2017 och det beräknas påverka antalet med PGI under prognosperioden.

Summa PGI styrs dels av lönesummeutvecklingen men till viss del även av prisbasbeloppets utveckling eftersom det påverkar socialförsäkringar m.m.

Jämfört med föregående anslagsuppföljning finns nu utfall för 2011. Summa PGI för år 2011 blev 1 399 miljarder kronor. Inför fastställande av inkomstindex 2013, juni 2012, var Konjunkturinstitutets prognos 1 414 miljarder kronor. Utfallet blev därmed lägre jämfört med tidigare prognos. Antalsprognosen i juni 2012 var 5 059 000 och utfallet blev 5 078 000. Antalet blev därmed något högre än förväntat. Det medför sammantaget att genomsnittsinkomsten blir lägre jämfört med tidigare prognos.

Prognos och utfall för PGI 2011

	Summa PGI (miljarder kronor)	Antal (tusental)	Genomsnitt
Prognos juni 2012	1 414	5 059	279 566
Utfall	1 399	5 078	275 471
Differens	-15	+19	-4 095
Procent	-1,1	+0,4	-1,5

Avvikelsen i procent är störst för summa PGI. Det blir därmed en relativt hög negativ korrigeringsfaktor som påverkar inkomstindex för 2014.

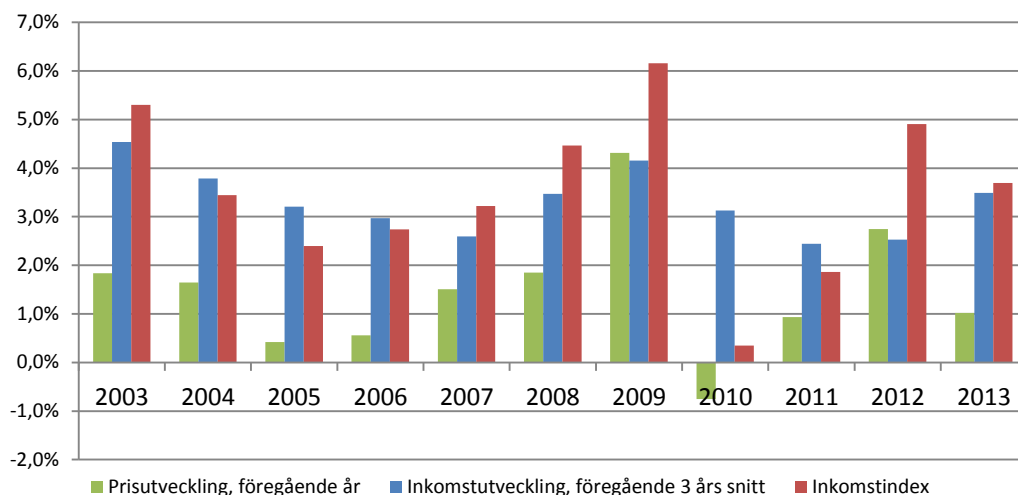
Prognos inkomstindex och dess delar

	Fastställda inkomstindex						Prognos			
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Real inkomst- utveckling, tre års snitt	2,1	1,6	1,3	1,0	1,5	1,9	1,7	2,3	1,9	1,5
Prisförändring, juni t-1 – juni t-2	1,9	4,3	-0,8	0,9	2,7	1,0	0,3	1,1	1,8	2,3
Korrigerig av tidigare prognoser	0,4	0,2	-0,2	-0,0	0,5	0,7	-1,0			
Förändring av inkomstindex	4,5	6,2	0,3	1,9	4,9	3,7	1,0	3,4	3,7	3,8
Inkomstindex, ny prognos	131,18	139,26	139,74	142,34	149,32	154,84	156,43	161,73	167,73	174,12
Inkomstindex, föregående prognos							158,39	163,58	169,74	176,67

Jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning bidrar utfallet för 2011 till att inkomstindex har sänkts för åren 2014-2017.

Utvecklingen av inkomstindex för ett enskilt år påverkas dels av inkomstutvecklingen men även av prisutvecklingen. Inkomstindex har därför en annan utvecklingstakt jämfört med inkomstutvecklingen. För ett enskilt år har prisutvecklingen relativt stor betydelse jämfört med inkomstutvecklingen (se diagram nedan).

Inkomst- och prisutveckling i förhållande till utvecklingen av inkomstindex

Beräkningen av *balanstalet* baseras på samma antaganden som utgiftsprognoserna. Balanstalet består av tre komponenter, avgiftstillgång, AP-fonderna (treårigt medelvärde) samt pensionsskuld. En prognos för socialavgifter ingår vid prognosen över avgiftstillgången medan en prognos för pensionsutbetalningar är ett underlag till prognosen för pensionsskulden. Prognosen över AP-fonderna baseras på såväl prognosen för socialavgifter som prognosen för pensionsutbetalningar.

Ett antagande har gjorts för utvecklingen av aktiekurserna i Sverige och övriga länder som AP-fonden har medel placerade i, främst USA och EU-länder. Det är nödvändigt att göra ett sådant antagande för att kunna beräkna AP-fondens ställning och därmed balanstalet. Vid beräkningen antas att aktier ger en överavkastning i förhållande till korta räntor på 3,5 procent, inklusive utdelningar. Efter avdrag för utdelningar innebär det att aktiekurserna under ett år beräknas att stiga med knappt en procent mer än vad som motsvarar korta räntor.

Antagandet för aktiekurserna utveckling är behäftat med mycket stor osäkerhet och bör inte betraktas som en ”prognos”. Även två alternativa antaganden har gjorts för kursutvecklingen för att illustrera hur detta antagande påverkar balanstalets prognos.

Tabellen nedan redovisar de antaganden som gjorts för kursutvecklingen 2013 – 2015, balanstalet för 2013, preliminärt balanstal för 2014 och en prognos för balanstalet för 2015 – 2017. Något antagande om kursutvecklingen 2016 och 2017 behöver inte göras eftersom balanstalet för år 2017 baseras på utfallet för år 2015. I tabellen redovisas också balansindex för 2013 samt en prognos för balansindex för 2014 – 2017.

Under år 2012 steg aktiekurserna med mellan 12 och 13 procent (genomsnitt för Sverige och USA m.m.). För år 2013 antas aktiekurserna öka med 7 procent och för 2014 – 2015 antas aktiekurserna öka med 2 procent per år. I dessa procentsiffror är aktieutdelningar exkluderade.

Det alternativ som benämns huvudalternativ har legat till grund för beräkningen av balansindex och därmed också utgiftsprognoserna för inkomstgrundad ålderspension, garantipension, änkepension och BTP.

De övriga två alternativen ska ses som en känslighetsanalys om hur balanstalet påverkas av antagandet om aktiekursernas utveckling. I det optimistiska alternativet har

antagandet höjts med tio procentenheter för varje år jämfört med huvudalternativet och i det pessimistiska alternativet har det sänkts lika mycket.

	2013	2014	2015	2016	2017
Aktiekursernas utveckling, %					
Huvudalternativ	+7,0	+2,0	+2,0		
Optimistiskt alternativ	+17,0	+12,0	+12,0		
Pessimistiskt alternativ	-3,0	-8,0	-8,0		
Balanstalet, utfall och prognos					
Huvudalternativ	1,0198	0,9837	0,9968	1,0069	1,0026
Optimistiskt alternativ	1,0198	0,9837	0,9989	1,0121	1,0103
Pessimistiskt alternativ	1,0198	0,9837	0,9945	1,0016	0,9953
Balansindex, huvudalternativ	148,53	147,61	152,12	158,85	165,33

Balanstalet för år 2014 blir preliminärt 0,9837. Även för 2015 beräknas balanstalet bli lägre än 1,0 men för 2016 beräknas balanstalet bli högre än 1,0 igen och även för 2017 i två av beräkningsalternativen.

Att balanstalet beräknas bli lägre än 1,0 år 2014 innebär att pensionerna detta år blir uppräknade med mindre än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen, dvs. förändringen av inkomstindex med avdrag för 1,6 procentenheter. De år då balanstalet blir högre än 1,0 räknas pensionerna upp med mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen.

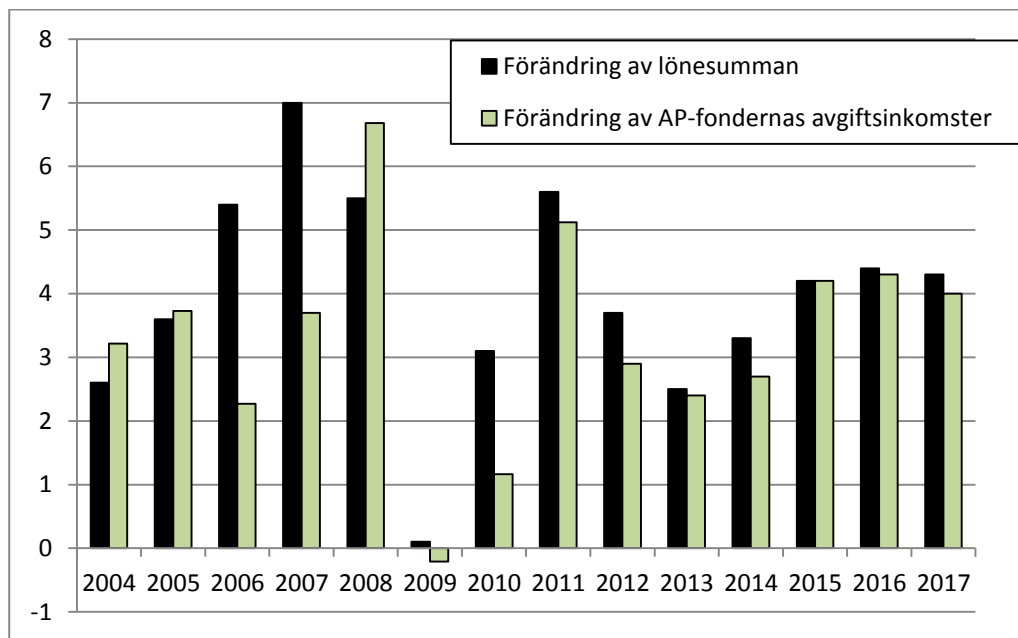
Jämfört med anslagsuppföljningen i januari har balanstalen för 2014 – 2016 höjts men för 2017 har balanstalet sänkts. Pensionsskulden har sänkts för alla år utom 2017. Detta beror dels på att utfallet för 2012 blev lägre än enligt föregående beräkning, dels på att prognosen för inkomstindex har sänkts. Även för 2017 har prognosen för inkomstindex sänkts men de högre balanstalen åren innan medför ändå en högre pensionsskuld jämfört med föregående prognos. Prognosen för AP-fondernas fondkapital har höjts. Detta beror dels på att fondkapitalet var något högre vid utgången av 2012 än vad som antogs i föregående anslagsuppföljning, dels på att vi har antagit en högre avkastning år 2013 än i föregående prognos. Prognosen för avgiftstillgången har sänkts något de flesta åren.

Jämfört med föregående anslagsuppföljning beräknas balansindex och därmed inkomstpensionerna bli lägre 2014 men högre för åren därefter. Minskningen 2014 beror på att prognosen för inkomstindex har sänkts för detta år. Höjningen för åren därefter beror främst på en lägre pensionsskuld på grund av sänkningen av inkomstindex, att balanstalet (preliminärt) blev något högre för 2014 än vad som beräknades tidigare och att prognosen för AP-fondens fondkapital har höjts.

Tillgångarna består till största delen av avgiftstillgången. Avgiftstillgångens utveckling styrs av AP-fondernas avgiftsinkomster, omsättningstiden och vissa utjämningsregler. Omsättningstiden beräknas minska med några promille per år. AP-fondernas avgiftsinkomster består av en arbetsgivaravgift och egenavgift samt en allmän pensionsavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Arbetsgivaravgiften och den allmänna pensionsavgiften påverkas av lönesummans utveckling. Egenavgiften kan ha en lite annan utveckling. Denna avgift utgör dock bara en eller ett par procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den statliga ålderspensionsavgiften utgör knappt tio procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Denna avgift har minskat vissa år och ökat i mycket måttlig takt de flesta övriga åren. Detta beror bland annat på minskade utgifter

inom sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. Dessutom är de flesta av ersättningarna som ligger till grund för denna avgift prisindexerade och inte löneindexerade. För kommande år beräknas den statliga ålderspensionsavgiften vara i stort sett oförändrad. Därmed beräknas AP-fondernas avgiftsinkomster sammantaget öka i långsammare takt än lönesumman för nästan alla prognosår. Detta har också gällt för flertalet tidigare år vilket framgår av nedanstående diagram som visar utvecklingen från och med 2004.

Förändring av lönesumman respektive AP-fondernas avgiftsinkomster jämfört med året innan, procent

Tabellen som följer visar de komponenter som ingår i balanstalet och en jämförelse med föregående prognos.

		Avgifts- tillgång	AP- fonderna¹	Summa tillgångar		Pensionsskuld	Balanstal
2014	<i>Ny prognos</i>	6 914 567	908 488	7 823 055		7 952 316	0,9837
	<i>Föregående prognos</i>	6 914 314	906 535	7 820 849		7 983 802	0,9796
2015	<i>Ny prognos</i>	7 127 128	938 816	8 065 944		8 092 141	0,9968
	<i>Föregående prognos</i>	7 133 402	925 828	8 059 230		8 155 447	0,9882
2016	<i>Ny prognos</i>	7 306 232	977 036	8 283 268		8 226 678	1,0069
	<i>Föregående prognos</i>	7 331 483	952 158	8 283 641		8 271 634	1,0015
2017	<i>Ny prognos</i>	7 578 916	987 525	8 566 441		8 544 609	1,0026
	<i>Föregående prognos</i>	7 621 653	952 711	8 574 364		8 533 359	1,0048

¹medelvärde för tre år

Följsamhetsindexering m.m.

Alla inkomstpensioner samt tilläggspensioner efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett så kallat balansindex i stället för inkomstindex.

År 2012 räknades tilläggspensioner över 65 år samt inkomstpensioner upp med 3,5 procent och i år har de blivit uppräknade med 4,1 procent. För år 2014 beräknas pensionerna bli nedräknade igen men för åren 2015 – 2017 beräknas de bli uppräknade nominellt. Genom att räkna bort effekten av förändringen av prisbasbeloppet kan ”real” förändring av inkomstpensionerna beräknas. Inkomstpensionerna beräknas minska ”real” 2014 men öka 2013, 2015 och 2016.

Tabellen nedan visar effekten av följsamhetsindexeringen 2013 – 2017 enligt huvudalternativet ovan. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år.

	2013	2014	2015	2016	2017
Förändring av inkomstindex, %	+3,7	+1,0	+3,4	+3,7	+3,8
Balanseringseffekt	+2,0	-1,6	-0,3	+0,7	+0,3
Förändring av balansindex, %	+5,8	-0,6	+3,1	+4,4	+4,1
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	+4,1	-2,2	+1,4	+2,8	+2,4
”Real” förändring av inkomstpensionerna, %	+2,9	-2,4	+0,3	+1,0	+0,0

Balansindex är lägre än inkomstindex på grund av de negativa balanseringarna 2010 – 2011. Enligt beräkningarna kommer inte indexeringen att återställas under prognosperioden fram till 2017. Balanseringsreglerna har dock bidragit med ett positivt tillskott till indexeringen åren 2012 och 2013. Åren 2014 och 2015 beräknas att balanseringseffekten blir negativ men åren 2016 och 2017 beräknas den bli positiv igen.

Sänkningen av den inkomstgrundade pensionen 2010 – 2011 höjde garantipensionen för dem som hade både inkomstgrundad pension och garantipension. När inkomstpensionen sänks tillkommer det även en del nya ”garantipensionärer” som hamnar under brytpunkten för garantipension. De får dock låga belopp i garantipension. Balanseringen har

därför en höjande effekt på utgifterna för garantipension och även BTP. Vissa änkepensioner påverkas också av balanseringen.

Prisbasbeloppet beräknas öka under åren 2013 – 2017. Det har en höjande effekt på utgiftsnivån för garantipension till ålderspension, garantipensioner till efterlevandepension, äldreförsörjningsstöd, efterlevandestöd samt tilläggspension före 65 års ålder. Inkomstindex ökar också under denna period. Det påverkar inkomstgrundade efterlevandepensioner inklusive barnpensioner. Höjningen av inkomstindex höjer också pensionsrätten för barnår.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1 Garantipension till ålderspension

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2012	2013	2014	2015	2016	2017
18 034 909 ¹	17 021 000	16 472 500	15 991 900	15 441 600	15 063 300

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2014 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2013 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas främst garantipension till ålderspension samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt och handikappat barn.

Garantipension beviljas till ålderspensionärer som är 65 år eller äldre och som saknar inkomstgrundad pension eller har låg inkomstgrundad pension.

Garantipensionen beräknas på olika sätt beroende på om ålderspensionären är född före 1938 eller efter 1937. Olika nivåer gäller dessutom för gifta och ogifta ålderspensionärer. Garantipensionen minskas eller försvinner helt om ålderspensionären uppbär inkomstgrundad pension. Andra faktorer som påverkar garantipensionens storlek är till exempel om uttaget avser hel eller partiell ålderspension och antalet år som pensionären har varit bosatt i Sverige. Även eventuell tjänstepension påverkar garantipensionen för de pensionärer som är födda 1937 eller tidigare.

Maximal garantipension för en ogift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är 2,13 prisbasbelopp. För en gift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är basnivån 1,9 prisbasbelopp. Maximal garantipension för pensionärer som är födda 1937 eller tidigare är 2,1814 prisbasbelopp för ogifta och 1,9434 prisbasbelopp för gifta.

Särskilt pensionstillägg utges till en ålderspensionär som har vårdat sjukt eller handikappat barn under minst sex år och därmed avstått från förvärvsarbete. Maximalt tillägg är 50 procent av prisbasbeloppet för den som börjar ta ut tillägget vid 65 års ålder.

Hustrutillägg, som också finansieras från anslaget, är under avveckling. Utgifterna understiger numer en halv miljon kronor per år.

Anslaget finansieras helt med statliga medel.

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningarna är utveckling av prisbasbeloppet, inkomstindex/balansindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2012

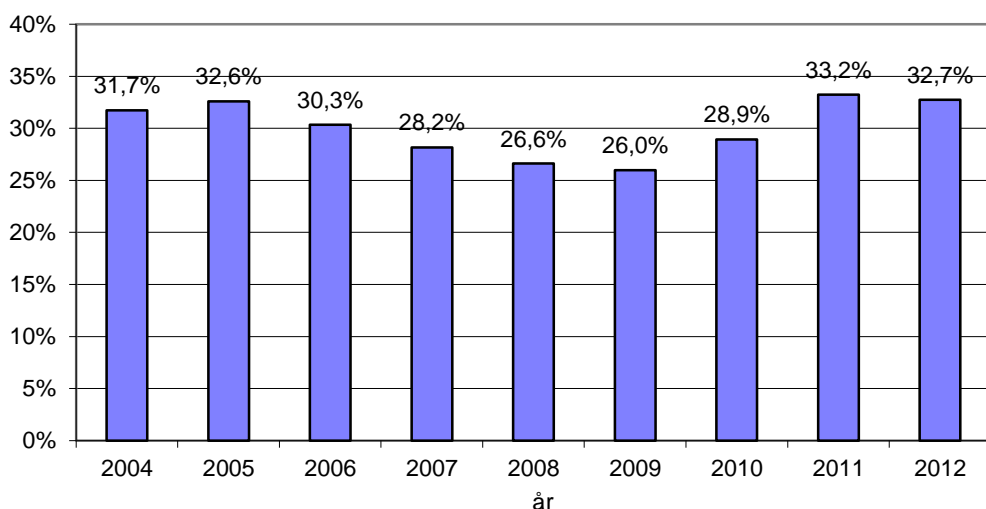
Anslagsbelastningen år 2012 blev 18 035 miljoner kronor varav 12 475 miljoner kronor avser garantipension till pensionärer som är födda 1937 eller tidigare, 5 546 miljoner kronor avser garantipension till ålderspensionärer som är födda 1938 eller senare och 13 miljoner kronor avser särskilt pensionstillägg.

Antalet garantipensioner vid mitten av året var ungefär 805 000 (817 000 år 2011), varav drygt 335 000 avser ålderspensionärer födda 1938 eller senare. Antalet som enbart har garantipension och ingen inkomstgrundad pension var 97 000 personer i

december 2012 (104 000 år 2011). Andelen gifta/sambo bland garantipensionärer var 42 procent, vilket leder till ett lägre belopp i garantipension jämfört med ogifta.

Andelen 65-åringar med garantipension minskade fram till år 2009. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Det har också varit en relativt god utveckling av inkomstpensionen fram till år 2009. Under 2010 och 2011 ökade dock andelen på grund av balanseringen och att inkomstpensionen sänktes. Fler personer hamnade då under brytpunkten för att få garantipension. Under 2012 sjönk andelen något bland annat beroende på att inkomst-/tilläggs pensionen indexerats upp mer jämfört med garantipensionen (3,5 respektive 2,8 procent). Under 2013 kommer andelen att sjunka eftersom inkomst-/tilläggs pensionen indexerats upp relativt mycket jämfört med garantipensionen (4,1 respektive 1,1 procent).

Andel 65-åringar med garantipension i befolkningen (december)

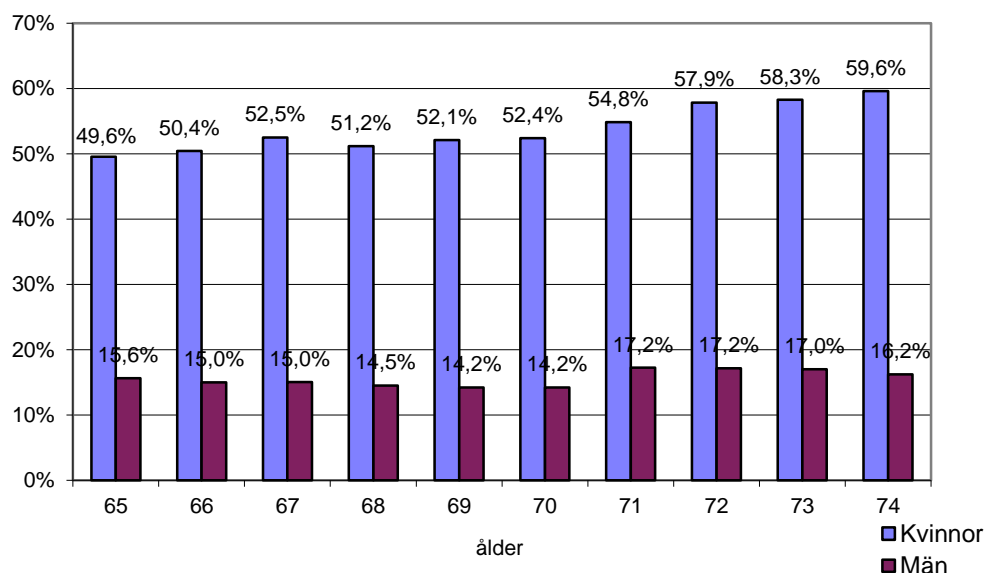
I tabellen nedan redovisas genomsnittlig allmän pension i fasta priser för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension. År 2011 utmärker sig speciellt då inkomstpensionen sänktes relativt kraftigt.

Genomsnittlig allmän pension per månad i fasta priser för 68-åringar, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2013 som bas)

Månad	200612	200712	200812	200912	201012	201112	201212	201301
Medelpension	11 798	11 852	11 989	12 064	12 142	11 544	11 608	11 952

Bland yngre ålderspensionärer är det färre som har garantipension jämfört med dem som är äldre. Det beror på att nya ålderspensionärer har en högre genomsnittlig inkomstgrundad pension. För dem födda 1945 eller senare är det färre änkor som är berättigade till änkepension jämfört med dem som är födda 1944 eller tidigare. Detta beror främst på att de änkor som är födda 1945 eller senare inte omfattas av de särskilda garantiregler där änkepension beräknas utifrån ankans och den avlidne makens teoretiska ålderspension. Det medför att fler änkor som är födda 1945 (67 år under 2012) får garantipension eftersom dessa änkor har lägre genomsnittlig pension jämfört med änkor födda 1944.

Andel med garantipension i befolkningen för olika åldrar (december 2012)

Skillnaden mellan 70-, 71- och 72-åringar beror delvis på att den genomsnittliga utträdesåldern från arbetsmarknaden har varit högre för yngre kohorter. Till viss del inverkar det nya reformerade pensionssystemet, bland annat dess regler om att pensionsrätt tjänas in efter 65 års ålder. Yngre kohorter har en allt högre andel i det nya reformerade pensionssystemet. Andelen som har eftergymnasial utbildning är också högre för yngre kohorter i detta åldersintervall. De som har eftergymnasial utbildning lämnar i regel arbetslivet senare. För allt yngre kohorter är det en större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. De yngre kohorterna i detta åldersintervall har därmed högre inkomstgrundad allmän pension.

Medelbeloppet per år för garantipension för dem som var födda 1937 eller tidigare var ungefär 26 600 kronor och för dem som var födda 1938 eller senare ungefär 16 500 kronor. Medelbeloppet är betydligt högre för äldre åldersgrupper än för yngre.

Antalet personer med särskilt pensionstillägg var 1 100 vid mitten av år 2012.

Analys av 2013–2017

Anslagsbelastningen för 2013 beräknas bli 17 021 miljoner kronor varav 11 171 miljoner kronor för garantipension för dem som är födda 1937 eller tidigare, 5 837 miljoner kronor för garantipension för dem som är födda 1938 eller senare och 13 miljoner kronor för särskilt pensionstillägg.

Antalet ålderspensioner beräknas öka under åren 2013–2017 eftersom stora födelseårgångar då fyller 65 år. Nya ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i betydligt större utsträckning än äldre ålderspensionärer. De nya ålderspensionärerna har också högre genomsnittlig inkomstgrundad pension än vad befintliga pensionärer har. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får garantipension. Detta medför att antalet garantipensioner som tillkommer under ett år är färre än antalet som upphör genom dödsfall. Antalet garantipensioner minskar därmed på lång sikt.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för garantipension, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Ungefär 779 000 ålderspensionärer beräknas ha garantipension vid mitten av år 2013. Antalet ålderspensionärer med garantipension beräknas att minska under

prognosperioden. Vid mitten av år 2014 beräknas antalet garantipensioner vara 773 000 och år 2017 beräknas antalet vara 749 000.

Genomsnittligt garantipensionsbelopp sjunker ganska kraftigt. Det beror på att nya pensionärer har lägre garantipension än vad de som avlider har.

Tjänstepensionen ökar år 2013 i alla fall för de stora tjänstepensionsbolagen. Det beror på att prisbasbeloppet ökar. En höjning av tjänstepensionen kan få en sänkande effekt på medelbeloppet för garantipension födda 1937 eller tidigare. Effekten på utgiften är dock relativt liten.

Antalet personer med *särskilt pensionstillägg* minskar sedan flera år tillbaka. På lång sikt kommer förmånen att avvecklas. År 2014 beräknas antalet särskilda pensionstillägg vara ungefär 1 000. Utgiften för särskilt pensionstillägg beräknas bli 12 miljoner kronor år 2014.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

För år 2014 beräknas anslagsbelastningen bli 16 472 miljoner kronor varav 16 460 miljoner kronor avser garantipension. Vid beräkningarna har prisbasbeloppet 44 600 kr använts för år 2014. En avvikelse med 100 kr från detta prisbasbelopp påverkar anslagsbehovet år 2014 med ungefär 64 miljoner kronor.

Om balansindex blir en procent högre än enligt förutsättningarna beräknas anslagsbehovet minska med ungefär 144 miljoner kronor.

Samma förändring av priserna som prisbasbeloppet grundar sig på påverkar också balansindex. Om inflationen och prisbasbeloppet blir högre än beräknat blir oftast även inkomstindex/balansindex högre. Därigenom ökar både garantipensionen före avdrag och avdragets storlek. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre än beräknat och även balansindex höjs i motsvarande mån beräknas utgifterna för garantipension öka med ungefär 32 miljoner kronor.

Om antalet garantipensioner skulle bli 1 000 fler än beräknat år 2014 ökar anslagsbehovet med 22 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de pensionärer som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till garantipension påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 garantipensionärer tillkommer från detta ”gränsskikt” påverkas utgifterna kanske bara med någon miljon kronor.

Om medelbeloppets årsnivå för garantipension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kr påverkas anslagsbehovet med 75 miljoner kronor.

Både antalet garantipensioner och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2012	2013	2014	2015	2016	2017
14 225 707 ¹	13 883 700	13 148 100	12 677 700	12 275 500	11 879 200

¹Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2014 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2013 redovisas i hemställan. Där redovisas också ett förslag om att efterlevandepensionsavgiften sänks till 0,90 procent från och med 2014.

Ändamål

Från anslaget bekostas allmän omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt garantipension till dessa ersättningar.

Allmän omställningspension betalas ut till efterlevande man eller kvinna som inte har fyllt 65 år. Allmän omställningspension betalas ut under tolv månader. Omställningspension kan betalas ut för förlängd tid (förlängd omställningspension) om den efterlevande har vårdnaden om barn under 18 år. Den kan då förlängas med 12 månader. Dock betalas förlängd omställningspension alltid ut till och med den månad det yngsta barnet fyller 12 år.

Omställningspensionen utgör 55 procent av efterlevandepensionsunderlaget. Detta grundar sig på den avlidnes pensionsbehållning i ålderspensionssystemet.

Garantipension till omställningspension är ett grundskydd. Basnivån är 2,13 prisbasbelopp. Om den avlidne inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid avkortas basnivån med 1/40 för varje år som saknas. Garantipensionen minskas med den omställningspension som betalas ut.

Änkepensioneringen är under avveckling. Änkepension kan betalas ut till änkor om de var gifta med den nu avlidne vid utgången av år 1989 eller om de redan var änkor vid denna tidpunkt och inte gift om sig. För inkomstgrundad änkepension finns ingen övre åldersgräns.

Änkepensionen utgör 40 procent av den avlidnes tilläggspension eller 35 procent om det finns barn som har rätt till barnpension. Änkepension beräknas på de pensionspoäng i det tidigare ATP-systemet som den avlidne kan tillgodoräknas. Änkor som är födda 1945 eller senare får bara tillgodoräkna sig pensionspoäng till och med 1989. I änkepensionen kan också ingå ett tillägg på 90 procent av prisbasbeloppet för änkor under 65 år.

Änkor kan få garantipension om dödsfallet inträffade före år 2003. Garantipensionen betalas längst ut till och med månaden före 65-årsdagen.

Särskild efterlevandepension kan inte nybeviljas efter december 2002. Förmånen kan dock betalas ut även för tid därefter för den som hade rätt till förmånen i december 2002.

Omfattande övergångsregler finns för efterlevandepensioneringen utöver vad som nämnts ovan.

Det finns en särskild socialavgift för efterlevandepensioneringen. Socialavgiften finansierar inkomstgrundad efterlevandepension (inklusive barnpension) och förvaltningskostnader för motsvarande förmåner men inte garantipensioner eller efterlevandestöd.

Det kan i sammanhanget nämnas att det också finns ett frivilligt efterlevandeskydd i premiepensionssystemet.

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst prisbasbeloppet, inkomstindex, balansindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2012

Anslagsbelastningen år 2012 blev 14 226 miljoner kronor varav 13 271 miljoner kronor för änkepension och 302 miljoner kronor för garantipension till änkepension. Utgifterna för omställningspension (inklusive förlängd omställningspension och garantipension) blev 652 miljoner kronor och utgifterna för särskild efterlevandepension 0,7 miljoner kronor. Anslagsbelastningen blev 1,5 procent lägre 2012 jämfört med 2011.

Utgifterna domineras av änkepension. Denna förmån är under avveckling. Antalet änkepensioner minskade med nära 11 000 år 2012 vilket är något mer än året innan. Antalet änkepensioner var 313 000 i genomsnitt under året.

Följsamhetsindexeringen medförde en uppräknig av många änkepensioner med 3,3 procent år 2012. En del änkepensioner räknades upp något mer på grund av den positiva balanseringen detta år. Övergångsreglerna medför dock att änkepensioner som nybeviljas i genomsnitt är lägre än änkepensioner som upphör genom dödsfall. Genomsnittlig änkepension ökade med drygt 2 procent år 2012, från 41 400 i genomsnitt under 2011 till 42 400 år 2012.

Antalet garantipensioner till änkepension minskade med drygt 2 000 år 2012. Antalet var ungefär 11 800 i genomsnitt under året.

Antalet allmänna omställningspensioner var ungefär 3 800 i genomsnitt under år 2012. Det bör dock påpekas att statistiken om antal allmänna omställningspensioner är missvisande. En ganska stor andel sådana omställningspensioner betalas ut retroaktivt och finns då inte med i statistiken. Det verkliga antalet allmänna omställningspensioner är troligen minst 700 fler än vad som anges ovan. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension var 3 100 i genomsnitt under 2012 (egentligen kanske 600 fler).

Antalet med förlängd omställningspension var ungefär lika många 2012 som 2011, knappt 2 700 i medeltal under året. Antalet garantipensioner till förlängd omställningspension var 2 200.

Analys av 2013–2017

Antalet änkepensioner beräknas minska med drygt 11 000 per år på grund av avvecklingen av änkepensioneringen. År 2014 beräknas antalet änkepensioner vara 291 000 och år 2017 ungefär 257 000 i genomsnitt.

Avvecklingen av änkepensioneringen medför att även medelbeloppet minskar, bortsett från indexering. Följsamhetsindexeringen beräknas medföra att de flesta änkepensionerna räknas upp vid varje årsskifte utom 2014. Många änkepensioner påverkas dessutom av balanseringen inom ålderspensionssystemet men på olika sätt. Negativ balansering reducerar änkepensioner som beräknas enligt en särskild garantiregel. Negativ balansering kan å andra sidan ha en höjande effekt på vissa änkepensioner som inte omfattas av garantiregeln men antalet sådana änkepensioner är än så länge ganska få. År 2013 är balanseringen positiv vilket höjer de änkepensioner som omfattas av garantiregeln. Se även avsnittet ”Prognoser för inkomstindex och balanstal”. Medelbeloppet för änkepension beräknas bli 42 200 år 2014 och 43 100 år 2017.

Utgifterna för änkepension beräknas minska varje år. Utgifterna beräknas bli 12 285 miljoner kronor år 2014 och 11 077 miljoner kronor år 2017.

Det genomsnittliga antalet garantipensioner till änkepension beräknas minska till 8 200 år 2014 och 4 800 år 2017. Ett skäl till detta är att nya änkor inte har rätt till garantipension. Utgifterna för garantipension till änkepension beräknas bli 211 miljoner kronor år 2014 och 126 miljoner kronor år 2017.

Antalet allmänna omställningspensioner beräknas minska. Antalet beräknas vara 3 600 år 2014 och 3 400 år 2017. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension beräknas vara 2 900 år 2014 och 2 700 år 2017.

Antalet med förlängd omställningspension beräknas vara ungefär 2 700 under hela prognosperioden. Antalet med garantipension till förlängd omställningspension beräknas däremot minska till knappt 2 200 år 2014 och 2 100 år 2017.

Medelbeloppet för allmän och förlängd omställningspension beräknas öka under perioden. Utgifterna för allmän och förlängd omställningspension, inklusive garantipensioner, beräknas till ungefär 652 miljoner kronor år 2014 och 676 miljoner kronor 2017.

Utgifterna för särskild efterlevandepension beräknas från och med 2013 bli lägre än 0,5 miljoner kronor per år.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Pensionsmyndigheten beräknar anslagsbelastningen för 2014 till 13 148 miljoner kronor. Vid beräkningarna har för 2014 använts prisbasbeloppet 44 600 kr, inkomstindex 156,43 och balansindex 147,61.

En höjning av inkomstindex och balansindex med en procent höjer utgifterna med 127 miljoner kronor. En höjning av balansindex med en procent utan ändring av inkomstindex höjer utgiften med 19 miljoner kronor.

En avvikelse med 100 kronor från prisbasbeloppet 44 600 kronor påverkar anslagsbehovet med 0,9 miljoner kronor.

Inkomstgrundad änkepension svarar för den största utgiftsposten. Om antalet änkepensioner skulle avvika med 1 000 från det beräknade antalet år 2014 påverkas anslagsbehovet med 42 miljoner kronor. Om medelbeloppet för änkepension avviker med 100 kronor från det beräknade medelbeloppet år 2014 påverkas anslagsbehovet med 29 miljoner kronor.

Finansieringsutveckling

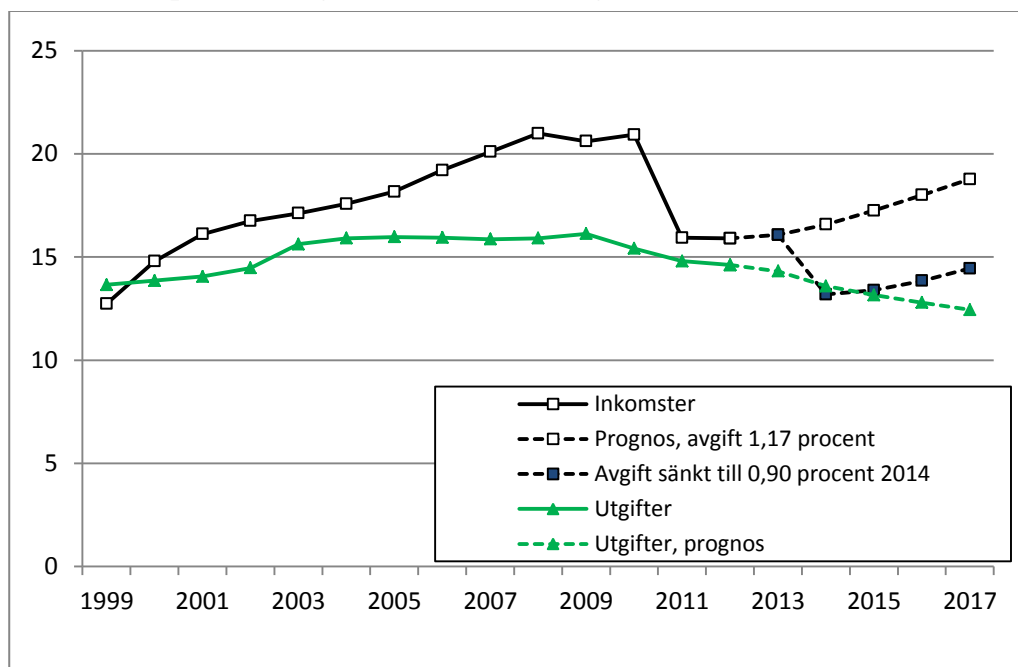
Enligt lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter, 8§, ska efterlevandepensionsavgiften finansiera inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension enligt socialförsäkringsbalken samt administrationskostnader för motsvarande förmåner. Även barnpension ska således finansieras från avgiften. Garantipensioner till efterlevandepension och efterlevandestöd ska däremot inte finansieras från avgiften.

Efterlevandepensionsavgiften är 1,17 procent av avgiftsunderlaget från och med 2011, dessförinnan var avgiften 1,7 procent. Samma avgift gäller för arbetsgivare och egenföretagare. För ungdomar under 26 år är avgiften nedsatt med tre fjärdedelar.

Diagrammet nedan visar den avgiftsfinansierade efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter åren 1999 – 2012 samt en prognos till och med 2017. Av diagrammet framgår att inkomsterna är högre än utgifterna sedan år 2000 och att skillnaden ökade till och med 2010. Skillnaden mellan inkomster och utgifter minskade kraftigt 2011 i och med att avgiften sänktes men inkomsterna översteg ändå utgifterna. År 2012 blev skillnaden mellan inkomster och utgifter något större än 2011 och det beräknas att skillnaden kommer att öka ytterligare kommande år vid oförändrad avgift. Diagrammet visar också att en avgift på 0,90 procent är tillräcklig för att finansiera utgifterna. Vid denna avgiftsnivå beräknas visserligen utgifterna bli något högre än inkomsterna 2014 men år 2015 beräknas inkomster och utgifter balansera ganska väl och från och med 2016 beräknas att inkomsterna överstiger utgifterna igen. Underskottet 2014 borde kunna accepteras med tanke på de stora överskotten åren innan.

Utgifterna beräknas minska varje år, främst beroende på änkepensioneringens avveckling, medan inkomsterna beräknas öka på grund av lönesummans tillväxt. Därför bör avgiftsnivån justeras ofta för att det ska råda balans mellan avgiftsinkomster och utgifter. Avgiften sänktes kraftigt 2011 men vi anser att den bör sänkas ytterligare 2014.

Efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter, miljarder kronor

Förslag

Pensionsmyndigheten föreslår att efterlevandepensionsavgiften sänks till 0,90 procent från och med år 2014.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2012	2013	2014	2015	2016	2017
7 948 605 ¹	8 084 900	8 225 700	8 060 500	7 795 300	7 719 800

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2014 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2013 redovisas i hemställen.

Ändamål

Från anslaget bekostas bostadstillägg till pensionärer (BTP) och särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP).

Bostadstillägg till pensionärer kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och har en förmån i form av hel ålderspension över 65 år eller änkepension. Bostadstillägget är inkomstprövat och beräknas utifrån boendekostnaden.

Bostadstillägg lämnas med maximalt 93 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Därtill läggs ett belopp om 340 kronor per månad för ogifta och 170 kronor för gifta. Därifrån dras en viss del av den sökandes inkomst. Vad som då blir över är det bostadstillägg som ska betalas ut.

Särskilt bostadstillägg betalas ut för att täcka utgifter upp till skälig levnadsnivå efter det att bostadskostnaden är betald och skatt för pension är avdragen. Högsta skäliga bostadskostnad för särskilt bostadstillägg är 6 200 kronor för ogifta och 3 100 kronor för gifta. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,4468 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,191 prisbasbelopp för den som är gift.

Inkomster som påverkar storleken av bostadstillägget beräknas enligt skatterättsliga regler. Som inkomst räknas inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Även vissa skattefria inkomster ingår i beräkning av bidragsgrundande inkomst.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om balansindex, prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och befolkningsutveckling.

Analys av 2012

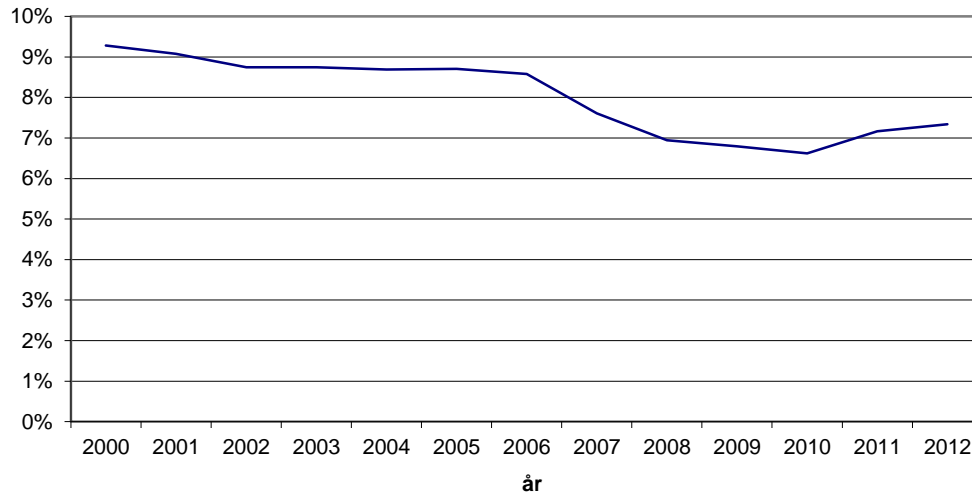
Medelantalet BTP-tagare till ålderspension ökade från 254 000 år 2011 till 264 000 år 2012. Det var eftersläpningar i handläggningen år 2011. Antalet blev därför lågt och de retroaktiva utbetalningarna höga. Antalet ökade sedan till 2012. En annan anledning till ökningen av antalet 2012 är att bostadstillägget höjdes med 170 kronor genom en regeländring. Regeländringen påverkade inte antalet ansökningar men fler blev berättigade till bostadstillägg.

Bortsett från detta minskar antalet pensionärer som är berättigade till bostadstillägg långsiktigt. Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension.

Andelen 65–66-åringar med BTP har minskat under senare år. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Med reallönetillväxt krävs färre år med förvärvsarbete för att komma över gränsen där bostadstillägg är bortreducerad av inkomstgrundad pension. Under de senaste femton åren har

reallönetillväxten i snitt per år varit drygt två procent. För yngre ålderspensionärer stiger också den genomsnittliga tjänstepensionen relativt kraftigt över tid (8 procents ökning per år mellan 2006-2011 i åldern 65-69 år enligt SCB:s inkomststatistik). Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg. En annan tänkbar förklaring är att den genomsnittliga förmögenheten bland pensionärer har vuxit.

• **Andel 65–66-åringar med BTP i december, procent**

Uppgången under 2011 och 2012 beror på att Pensionsmyndigheten har minskat antalet ännu ej avslutade ärenden och antalet har då stigit.

I tabellen nedan redovisas genomsnittlig allmän pension i fasta priser för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension. År 2011 utmärker sig speciellt då inkomstpensionen sänktes relativt kraftigt. Genomsnittlig pension i fasta priser har varierat lite beroende på följsamhetsindexeringens utveckling.

Genomsnittlig allmän pension per månad för 68-åringar i fasta priser, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2013 som bas)

Månad	200612	200712	200812	200912	201012	201112	201212	201301
Medelpension	11 798	11 852	11 989	12 064	12 142	11 544	11 608	11 952

Medelbelopp

Medelbeloppet ökade 2012 till följd av högre bostadskostnader samt höjt med bostadstillägg med 170 kronor. Medelbeloppet för bostadstillägg till pensionärer ökade från 27 600 kronor år 2011 till 28 600 kronor år 2012.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg var 54 miljoner kronor år 2012, en ökning med 6 miljoner kronor från 2011. Ökningen beror bland annat på högre prisbasbelopp, högre boendekostnader och att skälig levnadsnivå höjdes genom regeländring.

Analys av 2013–2017

Långsiktigt minskar antalet ålderspensionärer som erhåller bostadstillägg (BTP). Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för bostadstillägg, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Från 2012 till 2013 beräknas antalet BTP-tagare med ålderspension vara relativt oförändrat. År 2013 beräknas antalet pensionärer med BTP vara ca 264 000. Antalet beräknas minska till 263 000 år 2014 och till 241 000 år 2017.

Tillsvidarebeslut för BTP har införts från 1 november 2012 och det innebär att BTP-tagaren inte behöver söka om sitt bostadstillägg. Med regelverket innan dess fick BTP-tagaren kontinuerligt söka om sitt bostadstillägg, vanligtvis varje år. I prognosen har det antagits att tillsvidarebeslut inte får någon påverkan på utgiften.

Medelbelopp

Medelbeloppet beräknas öka 2013 på grund av en regeländring. Det maximala bostadstillägget har höjts år 2013 med 170 kronor per månad för ogifta till 340 kronor plus 93 procent av boendekostnaden (dock maximalt 5 000 kronor i boendekostnad). Utgifterna beräknas därför öka från 2012 till 2013.

Boendekostnadernas förändringar har stor betydelse för bostadstilläggets utveckling. Konjunkturinstitutet prognostiserar att boendekostnadsindex för bostads- och hyresrätter ökar för år 2013 med 2,0 procent. Ökningen av boendekostnadsindex för år 2014 beräknas bli 2,2 procent.

Tjänstepensionen ökar år 2013 i alla fall för de stora tjänstepensionsbolagen. Det beror på att prisbasbeloppet ökar. En höjning av tjänstepensionen har en sänkande effekt på medelbeloppet för BTP. Effekten på utgiften för BTP är dock relativt liten.

Medelbeloppet beräknas öka från 28 600 kronor år 2012 till 29 400 kronor år 2013. För åren 2014–2017 beräknas medelbeloppet öka på grund av ökade boendekostnader. Medelbeloppet för år 2014 beräknas till 30 200 kronor och år 2017 till 31 000 kronor.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg till pensionärer beräknas vara relativt oförändrat från 2012 till 2013. En regeländring höjer bostadstillägget vilket i så fall skulle minska särskilt bostadstillägg. Samtidigt höjs skälig levnadsnivå för särskilt bostadstillägg vilket totalt sett beräknas innebära oförändrat särskilt bostadstillägg för de flesta. Utgifterna för särskilt bostadstillägg prognostiseras till 53 miljoner kronor 2013.

Antalet personer som omfattas av förmånen 2012 beräknas till 2 100 och medelbeloppet till 24 200 kronor. Utgifterna för SBTP antas vara i stort sett oförändrat från 2013 till 2017.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgift för bostadstillägg till pensionärer för budgetåret 2014 beräknas till 8 226 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för BTP. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad.

Om prognosen för boendekostnadsindex höjs med en procentenhet bedöms BTP-utgifterna öka med 95 miljoner kronor. En bostadskostnadsökning har en stor inverkan på medelbeloppet men ökar även antalet individer som erhåller BTP. Balansindex påverkar utgifterna eftersom det påverkar den inkomstrelaterade pensionen. Om prognosen för balansindex ökar med en procent bedöms utgifterna minska för BTP med ungefär 82 miljoner kronor.

Om 1 000 personer tillkommer utöver prognosen ökar BTP-utgifterna med 31 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma genomsnittliga BTP som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till BTP påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 BTP-tagare tillkommer från detta ”gränsskikt” påverkas utgifterna bara med någon miljon kronor.

Från och med 2012 hämtar Pensionsmyndigheten in uppgifter om tjänstepension maskinellt från vissa tjänstepensionsbolag. Nya uppgifter om tjänstepension kommer därför in snabbare jämfört med tidigare förfarande. När uppgifter om förändrad (oftast höjd) tjänstepension kommer in tidigare beräknas det leda till något lägre utgifter för bostadstillägg, för åren 2013-2017 med ungefär 14 miljoner kronor per år.

Både antalet BTP-tagare och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2012	2013	2014	2015	2016	2017
587 866 ¹	615 200	648 300	682 400	713 600	736 400

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2014 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2013 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas Äldreförsörjningsstöd. Detta är avsett för personer över 65 år som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner. Det kan vara personer som har en låg pension eller som helt saknar pension på grund av att de vistats för få år i Sverige. Även de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter kan vid 65 års ålder få äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension. Äldreförsörjningsstöd kan beviljas till den som är bosatt i Sverige och som har fyllt 65 år.

Äldreförsörjningsstöd betalas ut med det belopp varmed den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå. Vid prövning av rätten till äldreförsörjningsstöd ska först den sökandes inkomster beräknas. Från inkomsterna görs avdrag för skälig bostadskostnad. Det som återstår av den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad jämförs med ett fastställt belopp för skälig levnadsnivå. Som skälig bostadskostnad anses en bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor per månad för ogift och 3 100 kronor per månad för gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,4468 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,191 prisbasbelopp för den som är gift.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

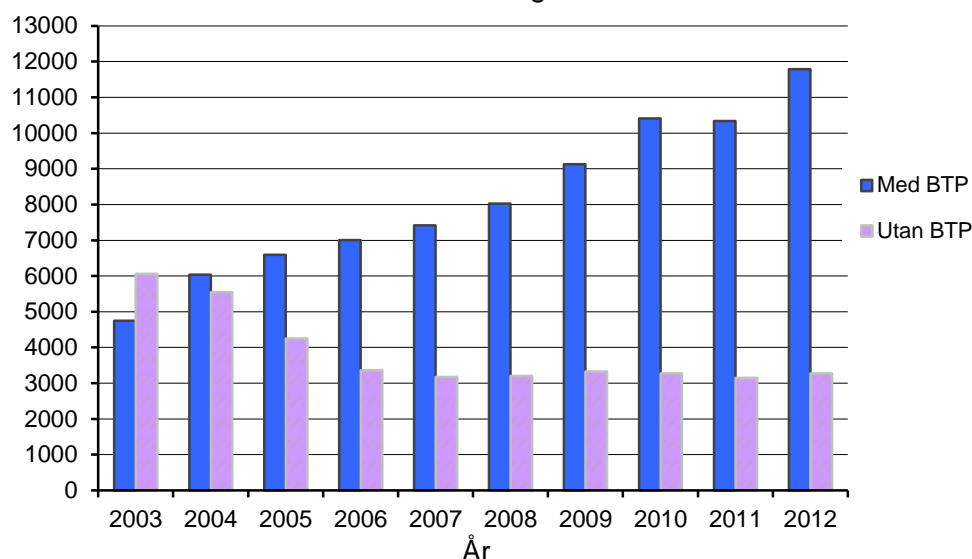
Beräkningarna grundas på antaganden om prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och antalsutveckling för målgruppen.

Analys av 2012

Antalet personer som fick äldreförsörjningsstöd (ÄFS) 2012 var i genomsnitt 15 100.

Förmånstagarna kan delas in i två grupper, de som har och de som inte har bostadstillägg. De utan bostadstillägg (BTP) var i medeltal 3 300 personer år 2012.

Medelantal förmånstagare

Från och med 2007 minskar inte längre antalet ÄFS-tagare utan BTP. Sedan 2007 har medelantalet för denna grupp pendlat mellan 3 200 och 3 300. Antalet minskade tidigare på grund av att många fick hel garantipension efter 10 års bosättningsstid. Efter 10 års bosättningsstid kan de som är födda 1937 eller tidigare få hel garantipension.

Invandringen av asylskäl ökade fram till 2007 för att sedan minska fram till år 2011. Under det senaste året har den återigen ökat. Från 2005 till 2010 har dock antalet utrikesfödda med försörjningsstöd mellan 60 och 64 år och som har varit bosatta i Sverige under en kort period ökat något. Under 2011 minskade detta antal. Detta antas påverka antalsutvecklingen för ÄFS.

Den andra delgruppen är de som har låg pension med bostadstillägg (BTP) och eventuellt särskilt bostadstillägg (SBTP), men som ändå hamnar under skälig levnadsnivå. Det kan vara personer som har vistats för kort tid i Sverige för att få hel garantipension eller personer som har reducerad pension av någon orsak. Det kan vara de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter som vid 65 års ålder får äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension.

Antalet i den andra delgruppen var i genomsnitt 11 800 personer under 2012.

Gruppen ökar i antal eftersom det är en något större andel av dem som är födda 1938 eller senare som får ÄFS. Orsaken är att de som är födda 1938 eller senare inte är berättigade till hel garantipension efter 10 års bosättningsstid. Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. År 2011 sänktes skatten för pensionärer och det medför färre förmånstagare för ÄFS.

Medelbelopp

Medelbelopp ÄFS för 2012 blev 37 100 kronor, 86 100 kronor för dem utan BTP och 23 500 kronor för dem med BTP. Medelbeloppet ökade från 2011 till 2012 beroende på att skälig levnadsnivå höjdes genom regeländring, ökningen av prisbasbeloppet (+2,8 procent) och högre boendekostnader (+2,6 procent).

Analys av 2013–2017

Antalet personer med ÄFS beräknas öka under kommande år eftersom en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare. För den sistnämnda gruppen kan hel garantipension ersätta ÄFS efter 10 års bosättningsstid. En del av den utgift som för födda 1937 eller tidigare

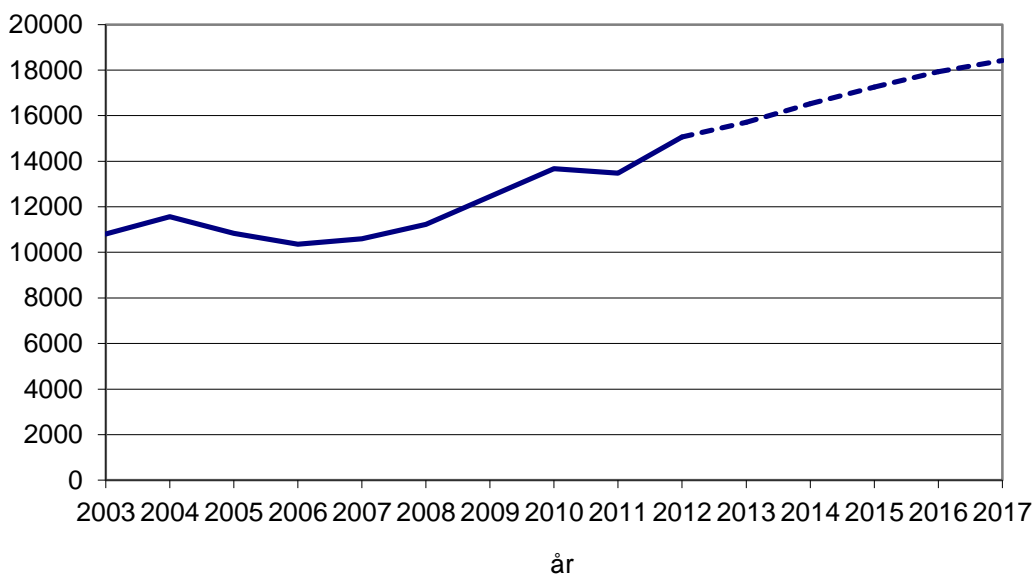
bokförs under anslaget garantipension bokförs därför för födda 1938 eller senare under anslaget äldreförsörjningsstöd. Denna olikhet mellan födelseårgångarna kommer att påverka antalsutvecklingen för ÄFS under många år.

Antalet förmånstagare påverkas av minskad eller ökad invandring. Invandringen (asylskäl) minskade tidigare, men under det senaste året har den ökat något. Ungefär två procent är över 60 år av dem som invandrar av asylskäl och som får uppehållstillstånd.

Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. Skatten har sänkts år 2013 för dem över 65 år. Det har en sänkande effekt på utgiften.

Till år 2017 beräknas antalet förmånstagare öka till 18 400 personer.

Antal personer med äldreförsörjningsstöd, utfall och prognos

Antalet personer med försörjningsstöd i åldern 60–64 år som är utrikesfödda och som har bott 0–4 år i Sverige har ökat sedan 2005. Denna trend bröts under 2011 då antalet minskade. Denna utveckling antas påverka antalet med ÄFS kommande år.

Antal personer med försörjningsstöd i åldern 60–64 år som är utrikesfödda och som har bott 0–4 år i Sverige

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antal	1 149	1 066	994	916	780	872	933	1 067	1 252	1 445	1 224

Antalet ÄFS-tagare med BTP bedöms öka kommande år. Det är betydligt fler av dem födda 1938–1947 som har ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller närmast tidigare år. Antalet ÄFS-tagare utan BTP beräknas vara relativt konstant kommande år. Antalet som tillkommer beräknas vara ungefär lika med antalet som lämnar förmånen.

Medelbelopp

Medelbeloppet ökar med anledning av högre boendekostnader och prisbasbelopp. Det motverkas delvis av att de som tillkommer har låga belopp. Medelbeloppet beräknas totalt sett förändras marginellt fram till 2014 för att sedan öka något. Medelårsbeloppet för år 2013 beräknas till 37 400 kronor och för år 2017 till 38 200 kronor.

Bostadskostnaderna beräknas öka med ungefär 2,0 procent år 2013 samtidigt som prisbasbeloppet ökar med 1,1 procent. År 2014 beräknas boendekostnaderna öka med 2,2 procent och prisbasbeloppet med 0,2 procent. Skälig levnadsnivå är knuten till prisbasbeloppet och denna förändring har därför en höjande effekt på utgiftsprognosen.

Skälig levnadsnivå för ÄFS har höjts 2013 för ogifta. Det leder till något högre medelbelopp.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för äldreförsörjningsstöd för budgetår 2014 beräknas till 648 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för ÄFS. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad.

Om prognosen för boendekostnaderna i genomsnitt höjs med en procentenhet beräknas utgifterna för äldreförsörjningsstöd öka med 5,3 miljoner kronor. En ökning av bostadskostnaden har en stor inverkan på medelbeloppet. Om prognosen för prisbasbeloppet ökar med 100 kronor beräknas utgifterna öka med 0,5 miljoner kronor.

Om 1 000 personer med ÄFS tillkommer utöver prognosen ökar utgifterna för äldreförsörjningsstöd med 39 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som dem i beståndet.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2012	2013	2014	2015	2016	2017
899 574 ¹	884 500	857 300	856 900	867 500	889 400

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2014 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2013 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas barnpension och efterlevandestöd.

Barnpension och efterlevandestöd betalas ut till barn vars ena eller båda föräldrar har avlidit. Förmånerna betalas ut till och med den månad barnet fyller 18 år men kan förlängas om barnet går i grund- eller gymnasieskola, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år.

Barnpension baseras på den avlidna föräldrarnas intjänade pensionsrätt inom ålderspensionssystemet. Övergångsregler finns för dem som hade barnpension vid ingången av år 2003.

Efterlevandestöd är ett grundskydd. Det utgör 40 procent av prisbasbeloppet (80 procent om båda föräldrarna avlidit). Det minskas med den barnpension som betalas ut.

Anslaget belastas med de totala utgifterna för ovannämnda förmåner. En socialavgift, efterlevandepensionsavgiften, avses täcka utgifterna för barnpension. Efterlevandestöd finansieras däremot med statliga medel.

Antaganden

Prognoserna grundas på antaganden om prisbasbeloppet, inkomstindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2012

År 2012 uppgick utgifterna till 900 miljoner kronor, varav 771 miljoner kronor för barnpension och drygt 128 miljoner kronor för efterlevandestöd. Utgiften för barnpension minskade jämfört med 2011 medan utgiften för efterlevandestöd ökade något.

Antalet barnpensioner var 22 900 i genomsnitt under året och antalet efterlevandestöd 8 200. Både antalet barnpensioner och antalet efterlevandestöd minskade något 2012, främst av demografiska skäl. Antalet barnpensioner minskade i raskare takt än antalet efterlevandestöd.

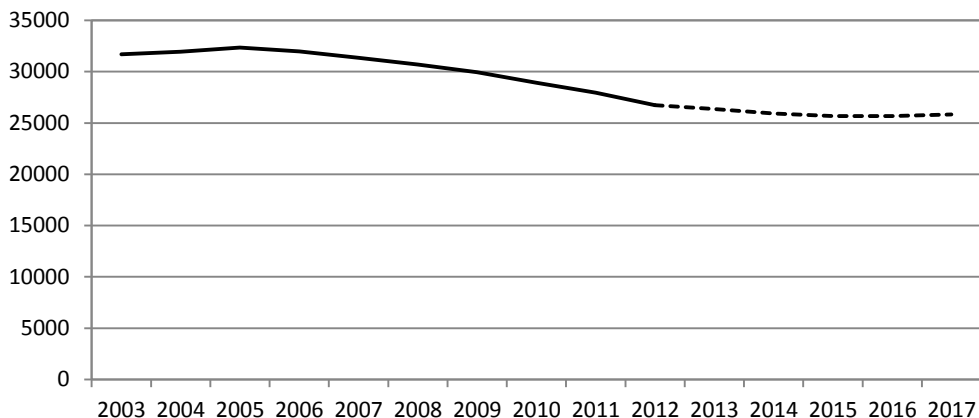
Ökningen av inkomstindex medförde att barnpensionerna räknades upp med 3,3 procent 2012 vid tillämpning av följsamhetsindexering. Nybeviljade barnpensioner är lägre i genomsnitt än de barnpensioner som upphör vilket medförde att medelbeloppet för barnpension endast ökade med en procent jämfört med 2011. Medelbeloppet för barnpension var 32 500 kronor år 2012.

Medelbeloppet för efterlevandestöd blev 14 000 kronor, en ökning med 3 procent jämfört med 2011. Det motsvarar i stort sett uppräknings av prisbasbeloppet mellan 2011 och 2012.

Analys av 2013–2017

Antalet pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd beräknas minska till och med 2016. År 2016 beräknas dock minskningen vara obetydlig. År 2017 beräknas antalet öka något. Antalsutvecklingen påverkas av antalet barn i tonåren. De flesta som har barnpension är över 12 år. Antalet dödsfall hos vuxna i åldrarna 25–55 år har minskat under de senaste åren. SCB har i sin befolkningsprognos en fortsatt minskning av dödsriskerna för dessa åldrar. Det har en sänkande effekt på utvecklingen av antalet pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd.

Antal pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd, utfall och prognos

Antalet barnpensioner beräknas vara 21 900 år 2014 och 21 600 år 2017. Antalet efterlevandestöd beräknas vara 8 300 år 2014 och 8 500 år 2017.

Det beräknas att medelbeloppet för barnpensioner minskar något till och med 2014 för att därefter öka. Följsamhetsindexeringen beräknas medföra att barnpensionerna räknas upp alla prognosår utom 2014 men medelbeloppet reduceras av att nybeviljade barnpensioner är lägre än barnpensioner som upphör. Medelbeloppet beräknas bli 32 000 år 2014 och 33 500 kronor år 2017.

Medelbeloppet för efterlevandestöd beräknas till 14 000 år 2014 och 14 800 år 2017.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för barnpension och efterlevandestöd för budgetår 2014 beräknas till 857,3 miljoner kronor.

En ökning av inkomstindex med en procent ökar anslagsbelastningen med 7,5 miljoner kronor. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre beräknas utgifterna öka med ungefär 0,3 miljoner kronor.

Om antalet barnpensioner blir 100 fler än enligt beräkningarna ökar anslagsbelastningen med 3,3 miljoner kronor.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Anslag (= tillgängliga medel=anslagsbelastning)	6 327 000 ¹	6 467 652 ¹	6 812 510 ²	6 514 831	6 835 055	7 008 465
Preliminär avgift	5 909 008 ¹	6 033 262 ¹	–	–	–	–
Reglering, avser förhållanden tre år tidigare	417 992 ¹	434 390 ¹	555 271	41 226	100 488	–
Prognostiserad avgift för respektive år	5 948 773	6 131 289	6 257 240	6 473 605	6 734 567	7 008 465

¹ Fastställt av riksdag eller regering.

² Pensionsmyndighetens förslag till anslag.

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2014 är 6 813 miljoner kronor. Prognostiserad avgift år 2014 är 6 257 miljoner kronor och till denna ska regleringsbeloppet för år 2011 på 555 miljoner kronor läggas.

Ändamål

Inkomstpensionen och premiepensionen grundas på erlagda avgifter för *inkomst av anställning* (som också omfattar vissa socialförsäkringsersättningar som t.ex. dagpenning från arbetslöshetskassa, aktivitetsstöd i arbetsmarknadspolitiskt program, föräldrapenning, vårdbidrag, sjukpenning, livränta för arbetsskada, närståendepenning m.m.), inkomst av annat förvärvsarbete, samt på *pensionsgrundande belopp*. För försäkrad förälder till små barn i åldern 0-4 år och/eller med adoptivbarn som inte uppnått 11-års åldern, fastställs det pensionsgrundande beloppet för barnår som det förmånligaste av följande tre beräkningsalternativ:

1. En utfyllnad till den enskildes pensionsunderlag året före barnets födelse/året då adoptivbarnet är i adoptivföräldrars vård.
2. En utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år.
3. Ett fast belopp på ett inkomstbasbelopp.

Från anslaget Pensionsrätt för barnår betalas en statlig ålderspensionsavgift på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet till ålderspensionssystemet.

Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om antalet barn i åldern 0-4 år, inkomstbasbeloppet, timlöneutvecklingen och ränteutvecklingen.

Analys av 2012

Anslagsbelastningen för år 2012, 6 327 miljoner kronor är fastlagt av regeringen/riksdag och eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2015, som ett regleringsbelopp.

Analys av 2013–2017

Antalet berörda föräldrar ökar i takt med hur antalet barn i åldern 0 – 4 år växer enligt befolkningsprognosen. Till detta kommer de ekonomiska antagandena för perioden som påverkar pensionsrätten på olika sätt beroende på om föräldern är i närheten av taket för den pensionsgrundande inkomsten eller ej. De ekonomiska tillväxtantagandena är överlag positiva, vilket leder till större utfyllnad för dem som inte når upp till inkomsttaket. För föräldrar som ligger nära taket blir pensionsrätten lägre vid en tillväxt av den egna lönen som överstiger utvecklingen av inkomstbasbeloppet. Utfallet år 2011 visar att föräldrar med barn upp till och med 4 år har fått en något annorlunda fördelning av vilka beräkningsregler som gynnar dem mest där beräkningsalternativet, utfyllnad till 75 % av genomsnittet för den pensionsgrundande inkomsten ökat från cirka 28 procent år 2010

Datum 2013-02-20
Dok.bet. PID126501
Version 1.1
Dnr/Ref. VER 2013-6

till 28,5 procent år 2011 och beräkningsalternativet utfyllnad med ett fast inkomstbasbelopp har ökat från 46,5 procent år 2010 till cirka 48 procent år 2011.

Regleringsbeloppen för åren 2012-2016 kommer enligt prognosen att bli stora vilket beror på tidigare avvikelser mellan prognos och utfall.

Känslighetsanalys

För år 2014 gäller följande:

Om antalet berörda familjer blir 1000 fler än beräknat, skulle anslagsbelastningen öka med 17 miljoner kronor.

Om inkomstbasbeloppet skulle höjas med 100 kronor skulle anslagsbelastningen öka med 3,5 miljoner kronor.

Om löneökningen blir en procentenhet högre år 2014, skulle anslagsbelastningen öka med 18 miljoner kronor. Om även löneökningen år 2013 antages öka med en procentenhet skulle anslagsbelastningen öka med 55 miljoner kronor.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Prognos. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2012 ¹	2013	2014	2015	2016	2017
Pensioner från AP-fonderna	236 020 200	254 211 000	256 481 000	267 429 000	281 458 000	294 604 000
Övriga utgifter från AP-fonderna	2 458 000	2 681 000	2 665 000	2 709 000	2 764 000	2 842 000
Summa under utgiftstaket	238 478 200	256 892 000	259 146 000	270 138 000	284 222 000	297 446 000
Premiepensioner	2 465 200	3 382 000	4 453 000	5 621 000	6 982 000	8 588 000
Summa ålderspensionssystemet	240 943 400	260 274 000	263 599 000	275 759 000	291 204 000	306 034 000

¹ Preliminärt utfall

De utgifter som redovisas i detta avsnitt omfattar den inkomstgrundade ålderspensionen, dvs. förmånerna tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Dessa förmåner finansieras via AP-fonderna och premiepensionssystemet. Även AP-fondernas administrationskostnader (exklusive sjunde AP-fonden), förvaltningsavgifter och kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket m.fl. ingår i de utgifter som redovisas. Dessutom ingår överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna enligt lag (2002:125).

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statsbudgeten. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader m.m. redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Inkomstpensionssystemet

Ändamål

Inkomstgrundad ålderspension finansieras genom en allmän pensionsavgift, en arbetsgivaravgift, en egenavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Den allmänna pensionsavgiften förs helt till AP-fonderna medan de andra tre avgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet. Den del av arbetsgivaravgiften och egenavgiften som avser inkomster över taket förs till staten. Inkomst- och tilläggspension betalas från AP-fonderna.

Inkomstpension och tilläggspension för ett år finansieras i princip från detta års avgifter. Om det behövs skjuter AP-fonderna till medel. Inkomstpensionssystemet är således ett fördelningssystem med en buffertfond.

För inkomstpensionssystemet görs varje år ett bokslut där tillgångar och skulder m.m. redovisas. För inkomstpensionssystemet beräknas också ett så kallat balanstal. Detta tal visar relationen mellan inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder. Tillgångarna består av en så kallad avgiftstillgång samt ett medelvärde av AP-fondernas fondkapital för de tre senaste åren. Avgiftstillgången beräknas som produkten mellan de avgifter som förs till AP-fonderna under ett år och den så kallade omsättningstiden som visar hur lång tid som förflyter i genomsnitt från det en pensionsrätt intjänas tills dess motsvarande pensionsrätt ger upphov till en pensionsutbetalning. Pensionsskulden består av två delar, pensionsskuld för dem som är i förvärvsaktiv ålder och pensionsskuld för pensionärer.

Så länge balanseringen inte är aktiverad indexeras intjänade pensionsrätter för inkomstpension med inkomstindex. Pensionsutbetalningarna följsamhetsindexeras vilket innebär att de räknas om vid varje årsskifte med hjälp av inkomstindex med ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett balansindex i stället för inkomstindex. Det balansindex som används ett år baseras på det balanstal som beräknades från utfallet två år innan. Balansindex används vid indexeringen tills inkomstpensionssystemet åter är i balans och balansindex har blivit lika stort som inkomstindex.

De som är födda 1937 eller tidigare kan ha rätt till tilläggspension. Den baseras på intjänade pensionspoäng enligt reglerna i det tidigare ATP-systemet. Tilläggspensionen består i princip av ATP och ett belopp motsvarande den tidigare folkpensionen.

Inkomstpension kan utges till pensionärer som är födda 1938 eller senare. För personer födda 1938–1953 utges en del av pensionen i form av inkomstpension (och premiepension) och en del av pensionen i form av tilläggspension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggspension.

Rätt till inkomstgrundad ålderspension har en person som är 61 år eller äldre med intjänad pensionsrätt. En försäkrad kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir pensionen i allmänhet. Pensionären kan välja mellan att ta ut hel eller partiell pension, med nivåerna $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$.

Inkomstpensionen är avgiftsbaserad. En persons inbetalda pensionsavgifter registreras som pensionsrätter på ett individuellt pensionskonto. Pensionsrätterna ackumuleras till ett fiktivt pensionskapital, pensionsbehållningen. När en person väljer att ta ut sin pension beräknas årsbeloppet genom att pensionsbehållningen divideras med ett kohort- och åldersberoende delningstal.

Inkomstpensionen följsamhetsindexeras vid varje årsskifte. Tilläggspensionen följer prisbasbeloppet fram till och med årsskiftet innan den försäkrade fyller 65 år. Därefter följsamhetsindexeras även tilläggspensionen.

Pensionsmyndigheten anser

Inkomstpension och tilläggspension finansieras genom specialdestinerade avgifter och en buffertfond. Därtill finns en balanseringsmekanism. Systemet är utformat så att inga andra medel ska behöva tas i anspråk för att finansiera pensionerna. De särskilda avgifterna, balanseringsmekanismen och ålderspensionssystemets autonomi kan sammantaget ses som en garanti för att det kommer att finnas medel för att betala ut ålderspensioner även i framtiden.

I remissvaret till departementspromemorian Utvärdering av överskottsmålet (Ds 2010:4) påpekade Pensionsmyndigheten att det finns nackdelar med att låta Ålderspensionssystemet ingå i överskottsmålet. Även i departementspromemorian framhålls flera av dessa nackdelar.

De argument som anförs mot att ålderspensionssystemet ingår i överskottsmålet kan också anföras mot att inkomstpensioner m.m. redovisas under utgiftstaket. Det kan skapa osäkerhet om vilket regelverk som är överordnat. Därmed finns risken att ålderspensionssystemet inte uppfattas som autonomt vilket kan rubba förtroendet för systemet.

De argument som anförts om ålderspensionerna skulle också kunna anföras när det gäller andra statligt finansierade förmåner som grundas på rättighetslagstiftning. Om till exempel kreditgränsen överskrids för en anslagsfinansierad förmån och inga nya medel erhålls blir det en konflikt mellan rättighetslagstiftningen och budgetlagstiftningen. Dessa förmåner ingår dock i statsbudgeten och inte i något autonomt system där inkomster och utgifter balanseras.

Analys av 2012

År 2012 utbetalades 236 020 miljoner kronor från AP-fonderna, varav tilläggspension 179 953 miljoner kronor och inkomstpension 56 067 miljoner kronor. Dessutom belastades AP-fonderna med 18,5 miljoner kronor för överföringar av värdet av pensionsrätter till de Europeiska gemenskaperna.

AP-fondernas förvaltningskostnader och kostnadsersättningar uppgick preliminärt till 2 439 miljoner kronor.

Antalet tilläggs pensioner var 1 866 000 i genomsnitt under 2012 och antalet inkomstpensioner var 1 062 000. Antalet tilläggs pensioner ökade med 3,2 procent medan antalet inkomstpensioner ökade med 13 procent. Den kraftiga ökningstakten för inkomstpension beror på att allt fler personer, födda 1938 eller senare, blir ålderspensionärer.

Antalet personer med inkomstpension i åldrarna 61–64 år ökade under 2012, från 79 000 i december 2011 till 81 000 ett år senare. Antalet med tidigt uttag hade en något lägre ökningstakt 2012 jämfört med 2011. Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag ökade däremot 2012 trots att det fanns demografiska skäl för en minskning.

Det fanns uppskattningsvis knappt 20 000 personer i december 2012 som var 65 år (födda 1947) och som inte hade påbörjat sitt pensionsuttag. Det totala antalet över 65 år som inte påbörjat sitt pensionsuttag men som senare kommer att ta ut pension uppskattas till ungefär 30 000. Det finns därutöver många med intjänad pensionsrätt som aldrig tar ut sin pension. Många av dem är utlandsboende med låg pensionsrätt beroende på att de bott i Sverige under ett fåtal år.

Medelbeloppet per år var 96 000 kronor för tilläggs pension och 53 000 kronor för inkomstpension år 2012.

Premiepensionssystemet

Ändamål

Premiepensionssystemet är ett premiereservsystem. Premiepension kan utges till personer som är födda 1938 eller senare. För personer i den så kallade mellan-generationen, födda 1938–1953, utges en del av pensionen i form av inkomstpension och premiepension och en del av pensionen i form av tilläggs pension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggs pension.

De antaganden som används vid beräkningen av premiepensionen är de om förväntad livslängd, avkastning och driftkostnader. Till grund för antaganden om livslängd används Statistiska centralbyråns befolkningsprognos. Antaganden om livslängder baserades tidigare på Statistiska centralbyråns befolkningsprognos för år 2009. Antaganden om livslängder har ändrats fr.o.m. januari 2013 och baseras nu på Statistiska centralbyråns befolkningsprognos för år 2012.

Premiepensionen är liksom inkomstpensionen avgiftsbaserad, men till skillnad från inkomstpensionen är pensionskapitalet reellt och placerat i olika fonder som den försäkrade själv väljer. Personen kan välja att ha mellan 1-5 fonder i sin premiepensionsportfölj av de fonder som ingår i premiepensionssystemets fondtorg.

Om inget val av fonder görs placeras medlen hos den Sjunde AP-fonden, i statens årskullsförvaltningsalternativ (Såfa). Såfa är även valbar. Såfa infördes i maj 2010 och ersatte den så kallade premiesparfonden. Såfa är en generationsfond. Andelen aktier och räntor ändras i takt med att en födelseårgång åldras. Fram till en viss ålder har fonden 100 procent aktier, därefter minskas andelen aktier till fördel för räntebärande papper med 2-3 procentenheter för varje år. Anledningen till att andelen aktier minskas ju äldre födelseårgången blir är att minska risken för att de försäkrade ska drabbas av en stor värdeförlust nära eller efter pensioneringstidpunkten.

Sjunde AP-fonden administrerar två fonder, en som i huvudsak placerar medel i aktier och en som placerar medel i räntebärande papper. Utöver Såfa finns tre valbara port-

följer hos Sjunde AP-fonden med olika riskprofiler, AP7 Försiktig (låg risk), AP7 Balanserad (medel risk) och AP7 Offensiv (hög risk).

För att ha rätt att ta ut premiepension måste personen vara 61 år eller äldre och ha ett positivt premiepensionskapital. Den försäkrade kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges och till vilken nivå av alternativen 25, 50, 75 eller 100 procent. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir premiepensionen i och med att den förväntade återstående livslängden är kortare. Uttag av premiepension kan börja samtidigt som uttag av inkomstpensionen eller vid annat tillfälle. Vid uttagstillfället kan den försäkrade välja att stanna kvar i fondförsäkring, alltså att själv fortsätta att förvalta sitt kapital och ha kvar sitt fondval. Vid varje månadsutbetalning säljs då så många fondandelar av som behövs för att täcka pensionsutbetalningen.

Det går också att välja att övergå till en så kallad traditionell försäkring. Om traditionell försäkring väljs säljs den försäkrades alla fondandelar och Pensionsmyndigheten tar över förvaltningen av kapitalet från och med pensioneringen. Den försäkrade garanteras att få ett belopp utbetalt varje månad så länge denne lever. Om förvaltningen av kapitalet går bra får den försäkrade utöver det garanterade beloppet även ett tilläggsbelopp utbetalt. Utvecklingen på kontot utvecklas med den så kallade återbäringsräntan. Pensionsmyndigheten beslutar varje månad hur stor återbäringsräntan ska vara. Tilläggsbeloppet räknas om varje år och kan både öka och minska.

En pensionär som valt fondförsäkring kan när som helst välja att övergå till traditionell försäkring. Det går däremot inte att byta tillbaka till fondförsäkring ifall man en gång har valt att ha traditionell försäkring.

Både inom fondförsäkring och inom traditionell försäkring kan den försäkrade välja till ett efterlevandeskydd till sin maka/make eller registrerad partner i samband med uttaget av sin premiepension. Med ett efterlevandeskydd menas att pensionen betalas ut så länge som den försäkrade eller medförsäkrade är vid livet. I gengäld blir pensionsbeloppet som betalas ut lägre än vad det skulle ha varit utan efterlevandeskydd eftersom pensionskapitalet ska räcka till båda liven.

Intjänade premiepensionsrätter kan överföras mellan makar och registrerade partners. En sådan överföring medför att premiepensionsrätten reduceras med för närvarande åtta procent som går till arvsvinst till alla i premiepensionssystemet. Anledningen till reduktionen är att överföringarna till mycket stor majoritet görs från män till kvinnor. Detta medför att de överförda pensionsrätterna i genomsnitt ska betalas ut under en längre tid i form av pension eftersom kvinnor har en längre förväntad livslängd än män. För att systemet ska vara i balans måste reduceringsavgiften, de åtta procenten, tas ut som neutraliserar den lägre förväntade arvsvinsten.

Varje år tas en avgift ut från pensionsspararnas fondvärde. Avgiften tas som en fast procentsats av fondvärdet. Det finns dock ett avgiftstak som avgiften inte får överstiga för någon enskild sparare.

Analys av 2012

Från premiepensionssystemet utbetalades 2 464 miljoner kronor år 2012, varav 1 918 miljoner kronor från fondförsäkringen och 546 miljoner kronor från den traditionella försäkringen. I dessa belopp ingår efterlevandeskyddet som sammanlagt uppgick till 13 miljoner kronor år 2012.

Vid 2012-12-31 uppgick värdet i fondförsäkringen till 471 miljarder kronor. Värdet för den traditionella försäkringen var 10,9 miljarder kronor.

Totalt var det 126 000 som ansökte om premiepension under 2012. Ungefär 18 procent av dem valde att ta ut sin premiepension i form av traditionell försäkring, en kraftig

minskning jämfört med 2011 då andelen var 39 procent. Ungefär 19 procent valde att lägga till ett efterlevandeskydd år 2012, en liten minskning jämfört med 2011.

Antalet premiepensionssparare vid utgången av 2012 var 6,6 miljoner (inklusive pensionärer) varav 6,4 miljoner med fondförsäkring. Antalet fondbyten var 1,4 miljoner under år 2012, betydligt färre än tidigare år. År 2011, exempelvis, var antalet fondbyten 4,6 miljoner. Minskningen beror på att man har förhindrat massfondbyten.

Antalet personer som uppbar premiepension vid slutet av 2012 var omkring 1 013 000. Antalet med premiepension ökade med 13 procent från föregående år. Genomsnittlig premiepension per månad var 225 kronor för fondförsäkringen och 238 kronor för dem med traditionell försäkring.

Ungefär 1,4 miljoner kronor överfördes från premiepensionssystemet till de Europeiska gemenskaperna år 2012.

Prognos för inkomstgrundad ålderspension

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst inkomstindex, balansindex, prisbasbeloppet, timlöneutvecklingen, förändring av konsumentprisindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2013–2017

Antalet med inkomstgrundad pension kan beräknas som summan av antalet tilläggs-pensioner för födda 1937 eller tidigare och antalet inkomstpensioner. Då bortses från dem som endast har premiepension. Antalet med inkomstgrundad pension beräknas öka från 1 893 000 i december 2012 till 1 995 000 i december 2014 och 2 116 000 i december 2017. Det finns främst två skäl till denna ökning.

- Antalet personer i befolkningen över 65 år ökar.
- Kvinnornas ökade förvärvsfrekvens under de 4–5 senaste decennierna medför att en större andel kvinnor i tillkommande födelseårgångar har intjänad pensionsrätt jämfört med kvinnor i beståndet ålderspensioner.

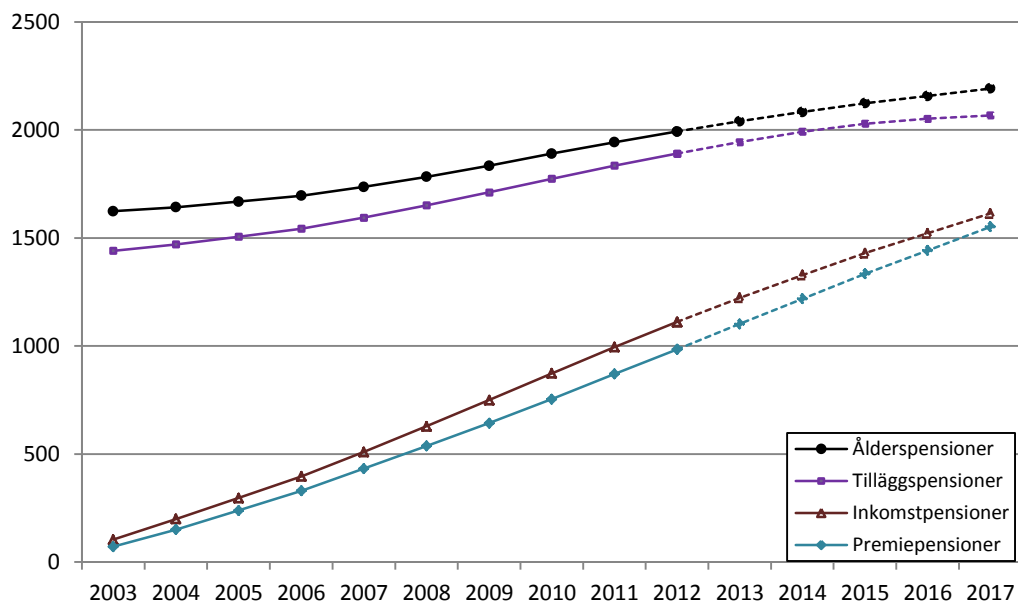
Antalet tilläggs-pensioner beräknas öka till 1 992 000 i december år 2014 och 2 067 000 i december år 2017. De som är födda 1954 eller senare kan inte få tilläggs-pension. Detta har en minskande effekt på antalet tilläggs-pensioner från och med 2015 (då de som är födda 1954 fyller 61 år).

Antalet inkomstpensioner beräknas öka till 1 328 000 i december år 2014 och 1 613 000 i december år 2017. Orsaken till den kraftiga ökningen är att allt fler födelseårgångar får rätt till denna förmån.

Antalet premiepensioner (exkl. efterlevandeskydd) beräknas bli 1 219 000 i december år 2014 och 1 552 000 år 2017. Det finns för närvarande ungefär 120 000 pensionärer över 65 år med inkomstpension som inte tar ut premiepension. En ganska stor del av dem är bosatta i utlandet. En del som har inkomstpension har inte rätt till premiepension. En del egenföretagare har tagit ut sin inkomstpension/tilläggs-pension före 65 års ålder för att få lägre egenavgifter. En del av dessa fortsätter att arbeta efter 65 år utan att ta ut sin premiepension. Många med inkomstpension har förmodligen medvetet valt att vänta med att ta ut sin premiepension men det är troligt att det finns en del som av misstag inte har sökt sin premiepension. Skillnaden mellan antalet inkomstpensioner och antalet premiepensioner beräknas minska kommande år.

Diagrammet nedan visar utvecklingen av antalet med dessa ålderspensionsförmåner sedan 2003 och hur den fortsatta utvecklingen beräknas bli. Dessutom visas det totala antalet ålderspensioner, inklusive personer med endast garantipension.

Antal ålderspensioner, tilläggspensioner, inkomstpensioner och premiepensioner i december, 1 000-tal

Andelen 61-åringar med ålderspension ökade kraftigt under perioden 2003 – 2008, minskade under åren 2009 – 2011 men ökade igen år 2012. Den tabell som följer nedan visar hur andelen 61-åringar med inkomstpension har utvecklats och vilken bedömning som har gjorts för kommande år. Denna bedömning har stor inverkan på prognosen över det totala antalet med tidigt uttag av ålderspension. För åren efter 2012 antas att andelen blir ett genomsnitt mellan 2011 och 2012. Denna bedömning är dock osäker. Det är möjligt att det skedde ett trendbrott 2012 och att antalet med tidigt uttag kommer att bli betydligt fler än enligt beräkningen. Å andra sidan kan ökningen under 2012 ha varit tillfällig.

Andel 61-åringar med inkomstpension, % (bas: antal 61-åringar i befolkningen)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013-2017
Kvinnor	2,6	3,1	3,8	4,4	5,8	6,3	5,7	5,6	5,5	6,2	5,9
Män	4,7	5,4	6,3	6,6	7,4	7,7	7,6	7,4	7,4	8,2	7,8

Det kan finnas flera skäl till att en person väljer att ta ut sin ålderspension före 65 års ålder. Några exempel:

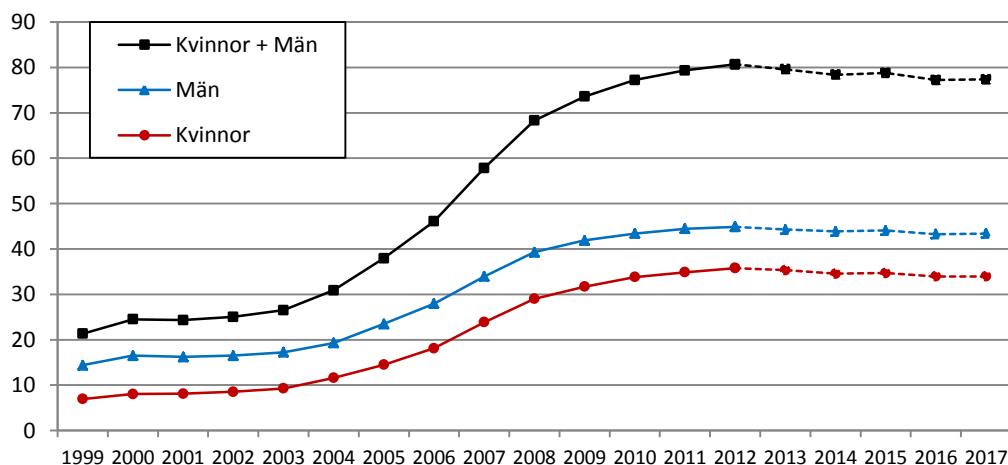
- En del väljer att sluta att förvärvsarbete helt eller delvis före 65 års ålder. De väljer att i stället få sin försörjning från ålderspension, kanske i kombination med tjänstepension.
- En del tar ut sin ålderspension tidigt och placerar pensionsbeloppet i kapitalförsäkringar eller på annat sätt samtidigt som de fortsätter att förvärvsarbete.
- En del personer med sjukersättning kompletterar sjukersättningen med ålderspension.
- Personer som blir av med sin sjukpenning eller sjukersättning kan då välja att börja ta ut sin ålderspension
- En annan grupp kan vara personer som är arbetslösa och inte har rätt till arbetslöshetsersättning och därför påbörjar sitt pensionsuttag tidigt.

- En del väljer att gå i pension före 65 års ålder beroende på att maken/makan har pensionerat sig.
- En del egenföretagare väljer att ta ut ålderspensionen tidigt för att få lägre egenavgifter.

Pensioneringsbeteendet de senaste åren kan ha påverkats av till exempel de kraftiga konjunkturedgångarna 2008 och 2012, balanseringen och de därmed sänkta inkomstpensionerna samt vissa regeländringar inom skattelagstiftningen och sjukförsäkringen. En konjunkturedgång kan påverka pensioneringsbeteendet på flera sätt. Fler arbetslösa kan medföra att fler väljer ett tidigt uttag av ålderspension. Å andra sidan kan den ökade osäkerheten medföra att färre väljer att sluta förvärvsarbete ”i förtid” och att färre väljer att ta ut sin ålderspension för att placera beloppet i kapitalförsäkringar.

Beståndet ålderspensioner i åldern 61 – 64 år har ökat alla år efter 2001. Detta framgår av nästa diagram som visar utvecklingen för antalet inkomstpensioner (före 2004 tilläggs-pensioner) som betalas ut till pensionärer under 65 år. För kommande år beräknas dock detta antal minska de flesta åren.

Antal personer i december med tidigt uttag av inkomstpension (före 2004 tilläggs-pension), 1 000-tal

Antalet personer som senarelade pensionsuttaget till efter 65 år ökade kraftigt mellan 2003 och 2009. Antalet har troligen fortsatt att öka något för åren därefter men i betydligt långsammare takt. Det är dock än så länge färre personer som väljer sent uttag än tidigt uttag av ålderspension. De flesta som väljer sent uttag skjuter bara upp uttaget ett eller ett par år. Många med tidigt uttag tar ålderspension redan från 61 års ålder. Därför har tidigt uttag en större effekt på utgifterna än sent uttag.

Medelbeloppet för tilläggs-pension beräknas minska för alla prognosår. Det beror främst på att varje tillkommande födelseårgång får en allt lägre tilläggs-pension som en följd av den så kallade tjugondelsinfasningen av de nya pensionsförmånerna. Medelbeloppet påverkas även av indexeringen av pensionerna. Balanseringen från och med 2010 har medfört en sänkning av tilläggs-pensionerna 2010 och 2011. Åren 2012 och 2013 har pensionerna räknats upp med mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen eftersom balanstalet för dessa år är högre än 1,0. För åren 2014 – 2015 beräknas balanstalet återigen bli lägre än 1,0 men åren 2016 och 2017 något högre.

År 2014 beräknas genomsnittlig tilläggs-pension bli 90 000 kronor och år 2017 ungefär 84 000 kronor.

Medelbeloppet för inkomstpension beräknas öka varje år trots balanseringen. Detta beror främst på tjugondelsinfasningen. År 2014 beräknas medelbeloppet bli 61 000 kronor och år 2017 ungefär 77 000 kronor.

År 2014 beräknas AP-fondernas utbetalningar bli 256 481 miljoner kronor. De beräknas öka till 294 604 miljoner kronor år 2017.

Premiepensionssystemets utbetalningar beräknas bli 4 452 miljoner kronor år 2014 och 8 587 miljoner kronor år 2017. Dessa belopp inkluderar efterlevandeskyddet. Beloppen måste betraktas som mycket osäkra. Utgifterna påverkas bland annat av vid vilken ålder uttaget av premiepensionen påbörjas och hur kursutvecklingen blir i de olika fonder där de försäkrades premiepensionsmedel är placerade.

Utgifterna för efterlevandeskyddet beräknas bli ungefär 28 miljoner kronor år 2014 och 69 miljoner kronor år 2017.

År 2014 beräknas 68,2 procent av utbetalningarna utgöras av tilläggspension, 30,1 procent av inkomstpension och 1,7 procent av premiepension. År 2017 beräknas tilläggspensionens andel ha minskat till 57,1 procent. Inkomstpension beräknas då utgöra 40,1 procent av utbetalningarna och premiepension 2,8 procent. Under hela prognosperioden kommer således tilläggspension att stå för merparten av utgifterna för inkomstgrundad ålderspension. Detta beror på att personer födda 1937 eller tidigare bara kan få denna förmån och att även de som är födda något av åren 1938 – 1953 får en del av sin inkomstgrundade pension som tilläggspension, dock i minskande omfattning.

Överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna antas bli 12 – 14 miljoner kronor per år. Överföringarna varierar dock kraftigt mellan åren. Dessa variationer går inte att förutse.

AP-fondernas *administrationsutgifter och kostnadsersättningar* beräknas bli i storleksordningen 2 653 miljoner kronor år 2014 och 2 828 miljoner kronor år 2017.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 16 januari.

Känslighetsanalys

Denna känslighetsanalys gäller endast utbetalningarna av inkomstpension och tilläggspension från AP-fonderna. Utgifterna för premiepension och AP-fondernas förvaltningskostnader kan betraktas som ganska små i detta sammanhang.

AP-fondernas utbetalningar beräknas bli 256 481 miljoner kronor år 2014. Om balansindex för år 2013 ökar med en procent beräknas utgifterna öka med 2 557 miljoner kronor.

Om antalet tilläggspensionärer är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för tilläggspension med 90 miljoner kronor. Om medelbeloppets årsnivå för tilläggspension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 197 miljoner kronor.

Om antalet inkomstpensioner är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för inkomstpension med 61 miljoner kronor. Om medelbeloppets årsnivå för inkomstpension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 129 miljoner kronor.

I ett längre perspektiv är utvecklingen av den inkomstgrundade ålderspensionen osäker, den påverkas av konjunktur och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller

arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet, antalet nytillkommande ålderspensioner ett visst år är relativt få jämfört med dem som fanns i systemet tidigare.

En osäker faktor även på kort sikt är dock hur många som väljer att ta ut pension före 65 års ålder. Antalet med tidigt uttag ökade kraftigt åren 2004 – 2008. Ökningstakten minskade 2009 – 2012. Detta berodde främst på att andelen 61-åringar med ålderspension minskade åren 2009 – 2011. År 2012 ökade dock denna andel relativt kraftigt. Det är osäkert om detta är tillfälligt eller ett trendbrott. Antalet med tidigt uttag år 2014 kan avvika från prognosen med över 5 000. Därigenom kan utgifterna inkomstpension och tilläggspension år 2014 avvika från prognosen med mer än en halv miljard kronor av detta skäl. Detta utgör ändå bara några promille av de totala utgifterna för dessa förmåner.

Balansindex har stor påverkan på utgifterna för inkomstpension och tilläggspension. Balansindex beräknas från inkomstindexet och balanstalet. Balanstalet påverkas bland annat av AP-fondernas fondkapital. Detta påverkas i sin tur av hur börsen utvecklas i Sverige och andra länder som AP-fonderna har medel placerade i. Vi anser inte att det går att göra en tillförlitlig prognos för börsutvecklingen. Vi väljer därför att presentera tre olika beräkningsantaganden om denna, se även avsnittet ”Prognoser för inkomstindex och balanstal”. Det antagande som görs om börsutvecklingen påverkar dock inte utbetalningarna 2014, eftersom balanstalet för 2014 beror på utvecklingen till och med 2012. Antagandet har därför bara effekt på längre sikt.

Enligt huvudalternativet (alt.1) antas börskurserna öka med 7 procent år 2013 och 2 procent åren 2014 – 2015. Det antas att börserna internationellt har ungefär samma utveckling som i Sverige. Något antagande för åren efter 2015 behöver inte göras eftersom balanstalet år 2017 baseras på utfallet år 2015.

Enligt alternativ 2 (ett mer optimistiskt alternativ) antas börsen öka med 17 procent år 2013 och 12 procent per år 2014 – 2015 och enligt alternativ 3 (pessimistiskt alternativ) antas börsen minska med 3 procent år 2013 och 8 procent per år 2014 – 2015.

AP-fondens avgiftsinkomster, som påverkar avgiftstillgången, har beräknats från Konjunkturinstitutets antaganden om lönesummeutveckling och prognoserna för olika socialförsäkringsersättningar m.m. Inga alternativa beräkningar har gjorts för avgiftstillgången.

Tabellerna nedan visar effekten av indexeringen i de tre alternativen samt AP-fondernas beräknade utbetalningar. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år. Med real förändring av inkomstpensionerna menas förändring av inkomstpensionerna där förändring av prisbasbeloppet dragits av.

Alternativ 1. Huvudalternativ

	2013	2014	2015	2016	2017
Förändring av inkomstindex, %	+3,7	+1,0	+3,4	+3,7	+3,8
Balanseringseffekt	+2,0	-1,6	-0,3	+0,7	+0,3
Förändring av balansindex, %	+5,8	-0,6	+3,1	+4,4	+4,1
Förändring av inkomstpensionerna, %	+4,1	-2,2	+1,4	+2,8	+2,4
Real förändring av inkomstpensionerna, %	+2,9	-2,4	+0,3	+1,0	+0,0
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	254 211	256 481	267 429	281 458	294 604

Alternativ 2. Optimistiskt alternativ

	2013	2014	2015	2016	2017
Förändring av inkomstindex, %	+3,7	+1,0	+3,4	+3,7	+3,8
Balanseringseffekt	+2,0	-1,6	-0,1	+1,2	+1,0
Förändring av balansindex, %	+5,8	-0,6	+3,3	+5,0	+4,9
Förändring av inkomstpensionerna, %	+4,1	-2,2	+1,6	+3,3	+3,2
Real förändring av inkomstpensionerna, %	+2,9	-2,4	+0,5	+1,5	+0,8
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	254 211	256 481	267 990	283 510	299 036
Skillnad mot alternativ 1, miljoner kronor	0	0	+561	+2 052	+4 432
Skillnad mot alternativ 1, procent	0,0	0,0	+0,2	+0,7	+1,5

Alternativ 3. Pessimistiskt alternativ

	2013	2014	2015	2016	2017
Förändring av inkomstindex, %	+3,7	+1,0	+3,4	+3,7	+3,8
Balanseringseffekt	+2,0	-1,6	-0,6	+0,2	-0,5
Förändring av balansindex, %	+5,8	-0,6	+2,8	+3,9	+3,3
Förändring av inkomstpensionerna, %	+4,1	-2,2	+1,2	+2,2	+1,7
Real förändring av inkomstpensionerna, %	+2,9	-2,4	+0,1	+0,5	-0,7
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	254 211	256 481	266 815	279 336	290 260
Skillnad mot alternativ 1, miljoner kronor	0	0	-614	-2 122	-4 344
Skillnad mot alternativ 1, procent	0,0	0,0	-0,2	-0,8	-1,5

AP-fondernas inkomster och utgifter

Inkomstpension och tilläggspension finansieras via AP-fonderna, dock inte den sjunde AP-fonden som är knuten till premiepensionssystemet. Med begreppet ”AP-fonderna” i detta avsnitt avses 1 – 4 samt 6:e AP-fonden.

AP-fondernas inkomster består av en socialavgift som betalas av arbetsgivare och egenföretagare, en allmän pensionsavgift som betalas av alla förvärvsaktiva och statliga ålderspensionsavgifter som betalas från olika anslag i statsbudgeten. Till detta kommer avkastning på placerade medel.

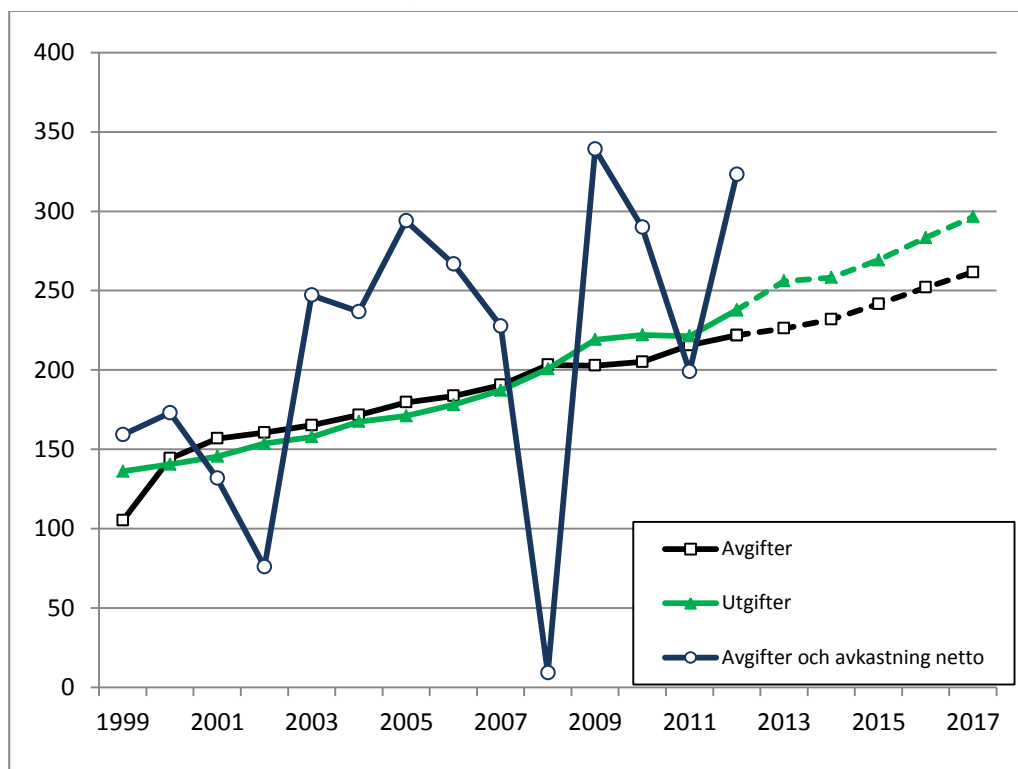
Den allmänna pensionsavgiften är 7,0 procent och socialavgiften 10,21 procent. Nivån för statliga ålderspensionsavgifter som avser ”transfereringar” är i huvudsak 10,21 procent av utbetald förmån. För övriga pensionsgrundande belopp som till exempel Pensionsrätt för barnår, är nivån 18,5 procent. Socialavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift) fördelas mellan AP-fonderna, statsbudgeten och premiepensionssystemet. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet medan den allmänna pensionsavgiften i sin helhet förs till AP-fonderna.

Diagrammet nedan visar AP-fondernas utgifter och avgiftsinkomster mellan 1999 och 2012 samt en prognos till och med 2017. Dessutom redovisas de totala inkomsterna (inklusive fondavkastningen, netto) till och med 2012. År 1999 var avgiftsinkomsterna lägre än utgifterna men efter en avgiftshöjning år 2000 blev de högre. Från och med år 2009 har avgiftsinkomsterna varit lägre än utgifterna igen och detta beräknas också gälla för alla prognosår.

Om man inkluderar fondavkastningen men gör avdrag för eventuella realisationsförluster m.m. i begreppet ”inkomster” har inkomsterna varit högre än utgifterna de flesta åren sedan 1999. Inkomsterna var dock lägre än utgifterna 2001, 2002, 2008 och 2011. Framför allt utmärker sig år 2008 då realisationsförlusterna var i samma storleksordning som avgiftsinkomsterna. Hur stor fondavkastningen kommer att bli för

åren framöver är mycket osäkert. Det kommer troligen att variera kraftigt mellan åren. Därför redovisas ingen prognos för detta i diagrammet.

AP-fondernas inkomster och utgifter, miljarder kronor

I december år 2012 uppgick fondkapitalet hos AP-fonderna till 958 miljarder kronor preliminärt.

Övriga pensioner

Frivillig pension

Den frivilliga pensionsförsäkringen tillkom vid den allmänna folkpensioneringens införande 1914. Försäkringens uppgift var att tjäna som ett komplement till de obligatoriska försäkringarna. Möjligheten att göra inbetalningar till försäkringen togs dock bort den 1 januari 1981.

Försäkringen regleras av förordningen (1962:521) om frivillig pensionsförsäkring hos Pensionsmyndigheten och av de bestämmelser som tidigare fanns i 22 kap lagen om allmän försäkring. Dessutom gäller särskilda av regeringen fastställda försäkringstekniska grunder som bland annat reglerar beräkningen av de kapitalbelopp som måste avsättas för framtida förpliktelser (premiereserv) och för bestridande av framtida omkostnader (omkostnadsreserv).

Den frivilliga pensionsförsäkringen är självbärande och försäkringstekniskt uppbyggd. Den finansieras genom premier och fondavkastning. De försäkringstekniska grunderna bygger på antaganden om ränte-, dödlighets- och omkostnadsutveckling.

Förmånerna höjs i takt med att överskott uppkommer på försäkringsrörelsen. Överskottet utgör skillnaden mellan den frivilliga pensionsförsäkringens totala fond och dess premiereserv d.v.s. den beräknade framtida skulden till de försäkrade.

Under år 2012 var antalet personer som fick pension från den frivilliga pensionsförsäkringen ungefär 4 100. Antalet försäkrade som ännu inte sökt pension var ungefär 3 400.

Försäkringen bildar fem olika fonder. Anledningen till att försäkringen har delats upp på fem delfonder är att de försäkringstekniska grunderna ändrats i anslutning till förändringar i det allmänna ränteläget och nedgången av befolkningsdödligheten.

År 2012 utbetalades 37 miljoner kronor i frivilliga pensioner. De fem fonderna uppgick sammantaget till 484 miljoner kronor vid utgången av året.

För försäkringen upprättas särskilda försäkringstekniska sammanställningar.

Sjömanspension

Sjömanspension är planerad att avvecklas under 2013-2014 med anledning av att samtliga som ska ha sjömanspension då har fått denna och att det inte finns något tillflöde av nya förmånstagare.

År 2012 utbetalades 0,6 miljoner kronor i sjömanspensioner. Fonden uppgick till 73 miljoner kronor vid utgången av året.